

DOMOVINA

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana, Knaflijeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126 Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711.

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 9, polletno 18, celoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrtletno 12, polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar.

„Vsa skrb velja domovini!“

Pomembne besede, ki sta jih v Skoplju izpregovorila predsednik vlade in vojni minister

Naš vojni minister g. armijski general Milan Nedić pri nedeljski svečanosti v Skoplju

Preteklo nedeljo je bila v Skoplju velika in pomembna narodna svečanost. V tej ponosni nekdanji prestolnici slavnega carja Dušana se je izkazala današnja mladina, ki hoče biti zvesta zgledom nekdanjih junakov. Mladina je sama zgradila dvanajst modernih jadralnih letal. Tudi člani vlade so izkoristili to priliko, da so pohiteli v Skoplje in so botrovali posameznim letalom. Minister za vojsko in mornarico general Nedič in predsednik vlade Dragiša Cvetkovič sta v Skoplju izpregovorila nekatere lepe besede, ki so bile primerne in zelo potrebne za današnji čas. Vojni minister je naglašal: »Prišel sem v carsko Skoplje, večni spomenik naše stare slave in veličine, da vas vidim in da vas pozdravim. Prišel sem

na slavni jug, kjer je vse, kar imamo, vzvišeno in veliko in kjer je torišče naše najslavnejše zgodovine. Kamorkoli greste, vsaka ped zemlje je namočena s plemenito krvjo srbskega naroda. Srbski narod je pravičen, noče tujega, toda ne da svojega. Nikdar in od nikogar ni pričakoval, da bi mu kdo kaj podaril. Vse si je priboril sam s sablo in svojo krvjo. Mi nismo bogati po blagu, bogati pa smo po naši slavi, naši svobodi in po naši pravici do življenja. Mi smo pripravljeni, da za vse te dobrine tudi umrjemo. To sem vam hotel in moral povedati brez oklevanja. Tudi to lepo modro nebo, ki ga vsak dan gledamo, tudi to je naše in je dokaz naše pravice do dediščine naših žrtev. Tudi to nebo mora biti svobodno, ker je to najlepše nebo v Evropi.«

Govor ministra Nediča je množica sprejela z burnimi vzkliki kralju, knezu namestniku, Jugoslaviji in naši hrabri vojski. Predsednik vlade Dragiša Cvetkovič pa je izjavil:

»Današnji dan smo posvetili našemu nebu in sicer tu na jugu v prestolnici Dušanovega carstva. Mi smo z vzhičenjem danes gledali našo mladino z globoko vero, da imamo pred seboj mladino, ki je pripravljena v danem trenutku, ko bi domovina zahtevala, žrtvovati se do zadnjega in varovati naše narodno nebo. Mi verujemo, da bo naša mladina na tej poti uspela in dala fisto, kar so rodovi prejšnje mladine s skupnimi žrtvami dali domovini v časih njenega ustvarjanja. Storili smo zelo odločen in velik korak tedaj, ko smo pred poldrugim letom ustvarjali podlago za sporazum Srbov in Hrvatov za skupno življenje v naši lepi jugoslovenski domovini. Če smo se za trenutek ustavili in nismo do konca izvedli one velike politike, ki naj bi prinesla popolno ureditev naših notranjih razmer, v zadovoljstvo vseh državljanov vseh pokrajin, smo to storili samo za trenutek, ker smo smatrali, da je v današnjih razmerah predvsem treba obvarovati notranji mir, opustiti vsa notranja vprašanja in posvetiti vso skrb temu, da ohranimo to, kar smo si s težko muko pridobili, da ohranimo našo neodvisnost, da ohranimo našo domovino. Danes moramo predvsem računati na to, da bo narod zadovoljen, država pa trdna in močna. Današnje razmere odločno zahtevajo, da gospodarske in socialne reforme dajo narodu popolno zadovoljstvo. Upoštevati moramo, da je danes največje in najtrdnije orožje občutek državljanov, da je na svoji lastni zemlji zadovoljen, občutek, da je to njegovo, da mora to varovati in braniti. — Vsem drugim vprašanjem, vsem drugim koristim, vsem drugim željam bomo lahko zadostili, če imamo to, kar je temeljno — svojo domovino.«

„Noben otrok ne sme biti lačen!“

Nekaj razmišljanja in pobude k naročilu prosvetnega ministrstva

Odredba, ki jo je letos izdal prosvetni minister, da ne sme stradati noben otrok, je ena najpomembnejših, kar jih je bilo izdanih v zadnjem času. Želeti je, da bi odredba v polnem smislu izvršila svoj namen in da bi se odredba povsod izvedla. Če kdaj, je letos, ko se tako naglo dviga val druginje, potrebno, da se vsa društva, ki imajo po svojih pravih skrbeti za blagor otroka, z vso resnostjo zavzamejo za otroka.

Kdor le ima vpogled med našo učečo se preprosto mladino, pozna razmere in ve, da velika večina otrok, ki obiskujejo šolo, nima zlasti v zimskem času primerne, tople in tudi zadostne hrane. Izvzeti so le otroci bogatih staršev in večjih kmetov, vsi drugi pa trpe na pomanjkanju hrane, zlasti še tople hrane. So hiše tudi na kmetih, kjer otroci skoraj ne poznajo domačega kruha, da o topli

hrani ne govorimo. Veliko otrok odhaja zjutraj lačnih v šolo in ko se v popoldanskih urah vračajo zmrzli domov, jih doma spet ne čaka topla jed. Zadovoljiti se morajo, s čimer pač je, le da se lačni želodček nasiti. Veliko pa je med njimi tudi takih otrok, ki so povsem odvisni od dobrote svojih bližnjih in od usmiljenih src sploh. Res je tudi, da je večkrat pri pomanjkanju hrane kriva brezbriznost in nemarnost staršev, ki ne poskrbe dovolj za otroke. Vendar pri tem trpi le otrok, ki je potreben pomoči usmiljenih ljudi.

Javni razgovor, ki bi ga izvedli o preslabi in premali prehrani naših delavskih pa tudi povsem kmečkih otrok, bi dal pravo sliko o neprimerni in premajhni prehrani našega otroka in šolarčka. Seveda bo treba najti sredstva, da se bo uredba vsestransko izvedla. Ustanoviti bo treba pri vsaki šoli šolsko

kuhinjo; in to ne le po mestih, temveč tudi po vaseh in zlasti po hribovskih krajih, kjer bi bile šolske kuhinje že celo potrebne. Vprašanje je, kje naj se po kmečkih in hribovskih šolah šolske kuhinje prirede. Največ naših šol nima za to primernih prostorov, saj še za pouk šolske sobe komaj za silo ustrezajo. Šolski prostori so največ pretensni že zdaj. Tako o ustanovitvi kuhinje ni misliti v danih razmerah. Veliko šol nima niti primerne upraviteljevega stanovanja. Kjer so taka stanovanja, bi se pač dalo za deco kuhati v upraviteljevi kuhinji, k čemur bo vsak šolski upravitelj rad pristal in uredil tako, da bo kuhinja za vse zadostovala. Toda kjer tega ni, bo treba misliti na kak drug izhod. Mnogokje bi se dobila primerna kuhinja v kaki zasebni hiši na razpolago; drugod bi se mogoče dala preurediti kaka šolska soba v

ta namen. Vsaka šola bo znala že na kak način rešiti važno vprašanje, treba je le zadostnih sredstev na razpolago.

Da se povsem in z uspehom ugotovi uredbi, je potrebno zadostno denarja, k čemur naj bi prispevala država, banovina in občine pa tudi premožnejši ljudje. Toda kakšen bo začetek? Banovina nima v svojem proračunu predvidenih takih izdatkov, ravno tako tudi ne občine. Z dobro voljo bi se dalo od ene kakor od druge iztisniti nekaj sredstev, vendar vse to bi ne pomagalo veliko, ker so potrebe prevelike. Tudi od strani premožnejših zasebnikov ni mnogo pričakovati. Kdor koli se je že kdaj pečal s takimi zadevami, ve, da so ravno premožnejši sloji tisti, od katerih gre denar najtežje. Prej in več je pričakovati od reveža, ki komaj sam izhaja, kakor od bogatina. Ali tudi srednji sloji ne bodo mogli veliko pomagati, ker njihov ravno tako tare zdajšnja draginja, da so prisiljeni paziti na vsak izdatek, če hočejo, da prebredejo sedanji težki čas. Priskočiti bi morali na pomoč denarni zavodi. Vsi prispevki naj bi se stekali v skupen fond, ki naj bi se potem delil po potrebi na posamezne šole. Mnogo bi pa lahko pripomogli tudi boljši in večji kmetje z darovi v živilih, kar bi se po deželi še najlažje dobilo. Povsod, kjerkoli se bo ustanovila šolska kuhinja, bi moralo učiteljstvo s šolsko mladino oskrbeti nabiranje darov pri boljših kmetih pa bi se lahko nabrale precejšnje množine živeža za revne otroke. Dobavo brezplačne moke za peko kruha pa naj bi preskrbel državni prehranjevalni urad.

Z dobro voljo in z delovanjem učiteljstva, ki je vsikdar pripravljeno v vsakem pogledu stati ob strani učeci se mladini, se bo dalo ugoditi želji in odredbi ministrstva prosvete, če bo poleg dobre volje učiteljstva tudi dovolj denarnih sredstev na razpolago.

Je pa še ena nujna potreba, da rešimo otroke najhujšega. Veliko naših šolskih otrok nima pozimi dovolj tople obleke, niti primerne obuvala. Koliko je vsako leto šolskih

zamud iz edinega vzroka, ker otrok večkrat nima kaj obleči, niti obuti. Večkrat rabi po več otrok le ene čevlje, da tako menjaje obiskujejo šolo. Otroci prihajajo vsi premrzli in popolnoma mokri v šolo. Nekateri imajo le vrhno obleko z raztrgano srajco in so brez spodnjih hlačic. Čevlji vode sploh ne drže in so tako otroki vedno mokri. Koliko taki otroci pretrpijo mraza, ko po cele ure presede v šolski sobi z mokrimi nogami in kolika je nevarnost za prehlad. Res pravo čudo je, da tako malo kmečkih otrok oboli, ker so pozimi kar stalno v mokrem. So pač utrjeni, ki jim v mladosti mokrota ne škoduje, bodo pa posledice, ko odrastejo, tem hujše. Če so bili siromašni otroci že v preteklih zimah tako slabo preskrbljeni z dobro obleko, koliko slabše bo še letos, ko so cene obleki kakor usnju poskočile. Torej ni zadosti, če poskrbimo, da otrok ne bo lačen, poskrbeti bo treba tudi, da otrok ne bo zeblo in da bodo imeli dobro obutev.

Umestno bi bilo, če bi vsi šolski otroci na vsaki šoli v pozimskem času dobili enotne copatice, da bi se pri vstopu v šolo preoblekli in bi bili tako v toplem, dokler šole ne zapustijo. Premožnejši otroci bi si take copatice sami oskrbeli, za revnejše pa bi morala skrbeti občina ali krajevni šolski odbor. Otroci s tako obutvijo bi tudi bolj tiho hodili po šolski sobi in ne bi tolikanj motili šolskega pouka. S tem bi se izboljšal tudi redni šolski obisk. Znano je, ko zapade prvi sneg, začne tudi padati šolski obisk. Dobra obleka in suho obuvalo in poleg tega še šolska kuhinja bi mnogo pripomogli k izboljšanju šolskega obiska pozimi, ko so zlasti na kmetih dosegli višji najboljše učni uspehi in najboljše napredek. Vsak podeželski učitelj ve, da se najuspešnejše dela v šoli od mesca novembra, ko delo na polju preneha, pa nekako do velike noči, ko se delo na polju spet prične. Prej in pozneje so uspehi neprimerno manjši. Naj bi naša izvajanja dala v slehernem kraju pobudo za razmišljanje in ukrepe, kako bomo v letošnji zimi in bodočnosti vobče oskrbeli šolsko mladino!

Ljudstvo želi in potrebuje zdravstveni pouk

Podgrad, 13. oktobra.

V Podgradu na Dolenjskem, le malo znanim, dokaj zapuščenem kraju pod Gorjanci, je bil te dni zdravstveni tečaj, ki ga je priredil novomeški Zdravstveni dom na pobudo Higienskega zavoda v Ljubljani, ki je prevzel levji del stroškov. Tečaj pa so podprle še druge ustanove, in sicer novomeška Unija za zaščito dece, Protituberkulozna liga Gorjanci in pa Protituberkulozna liga v Novem mestu, ki je omogočila brezplačen pregled v dispanzerju.

Tečaj sta organizirali ga. dr. Suzana Furlanova, ki vodi Zdravstveni dom v Novem mestu in pa zaščitna sestra gdč. Anica Erženova. Obe sta pokazali v teh nekaj dneh veliko požrtvovalnost za podgorsko kmetiško prebivalstvo, ki je imelo prvič priliko slišati nekaj več o zdravju. Gospa zdravničica je prišla v Podgrad dvakrat, prvič je govorila materam in dekletom o negi dojenčka in o higieni matere, drugič pa je žrtvovala ves popoldan, da je pregledala množico bolnikov, predvsem žensk in otrok. Obakrat je napravila gospa 11 kilometrsko strmo pot prostovoljno in ji je plačilo le globoka hvaležnost domačinov. Prav tako je z vneto delala gdč. Erženova, saj je bila pri vsaki hiši, in to v fari, ki ima sedem vasi, po poldrugo uro oddaljenih druga od druge. Razen tega je zaščitna sestra ob večerih prikazovala skioptične slike in razlagala ljudem njihov pomen. Torej naporno in človekoljubno delo, za katero se ji ljudje srčno zahvaljujejo.

Podgorci so pokazali ob tej priliki izredno zanimanje. Po 100 in tudi 150 ljudi je štiri večere zapored napolnilo šolsko sobo. Večino so imele vedno ženske, kar je vsekakor lepo, bilo bi pa vendar želeli, da bi se drugič tudi moški bolj odzvali.

Ljudje so se zelo zanimali za skioptične slike in za predavanja o zdravstvu na vasi, negi dojenčka, o raku in nalezljivih boleznih. Zaradi velike in splošne želje so morali priti tudi solarji na svoj račun. Ker pa šolske sobe podnevi ni bilo mogoče zatemniti, so gledali slike kar v kleti, ki je na srečo dovolj prostorna.

Da bi jih videli — matere! Sedemdesetletne in še starejše mamice so prihajale gledat in poslušat, zakaj tega v Podgradu še ni bilo. In kakšno je bilo zadovoljstvo, ko so dobile matere za dojenčke plenice, voščeno platno in milo! Precej zibk in skromnih posteljic bo odlejal suhih, marsikateri otrok bo rešen mokre slame in umazanih, raztrganih cunj vsaj za nekaj časa.

Veliko zanimanje ljudi, ugotovitve pri obiskih in preiskavah, vse to je pokazalo, da je bil ta tečaj neogibno potreben. Prvi močnejši temelji za temeljitejšo zdravstveno izobrazbo ljudstva v podgraški fari so udarjeni. Obenem pa je že porojena želja, da bi se kulturno-vzgojno delo nadaljevalo in poglobilo v doglednem času še z veliko higiensko razstavo in s še obsežnejšim sporedom predavanj. To naši Podgorci gledé na dosedanje zapuščenost pač zaslužijo. Da je v njih želja za boljšimi zdravstvenimi razmerami, so pač dovolj jasno dokazali z velikim zanimanjem.

ZALOIGRA

Na cesti pretaka grenke solze petleten otrok. Starejši gospod stopi k njemu in ga vpraša:

- »Zakaj pa jokaš, deček?«
- »Kovača sem našel na cesti. Če ga bom dal očetu, me bo mama nabila, če ga bom dal mami, jih bom pa od očeta dobil.«
- »Hm, zakaj ga pa ne spraviš zase?«
- »Ker bi me potem oba nabila.«

UBOGA ŽIVALCA

»Neki učitelj je hotel vcepiti otrokom ljubezen in sočutje do živali. Nekega dne je šel z njimi na izlet. Iznenada pa je zaslišal Pepčka, ki je na ves glas zatulil.

- »Kaj pa je?« ga je vprašal.
- Pepček si je obrisal solze.

»Na oso sem sedel ... in zdi se mi, da sem uboga živalco zmečkal.«

Za novo bolnišnico Viteškega kralja v Ljubljani

Upoštevanja vreden predlog vojnih prostovoljcev, kako naj bi Slovenci s pomočjo države in z lastno požrtvovalnostjo zgradili veliko moderno bolnišnico

Ob 6. obletnici mučeniške smrti Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja je organizacija vojnih dobrovoljcev poslala Odboru za postavitev spomenika kralju Aleksandru I. v Ljubljani pismo in v njem izreka odborovim delavcem popolno priznanje. Nadalje pa pravijo v pismu, da so se zavedli, da v teh nemirnih dneh, polnih skrbi za obstoj in vsakdanji kruh naših ljudi, ni dovolj le počastitev spomina kralja Aleksandra z likom v bronu in kamnu. »Današnji čas zahteva še drug spomenik v velikem socialnem dejanju«, naglašajo v pismu. Najbolj potrebujemo veliko in moderno javno klinično bolnico v Ljubljani.

Dobrovoljci navajajo, kako si zamišljajo veliko, vsenarodno, načrtno triletno akcijo, da bi Ljubljana dobila klinično bolnico:

Predvsem bi se naj ne razšel Odbor za postavitev spomenika, dokler ne bo izbral iz svoje srede zastopnikov vojske, zdravništva, banovine in občine za novi odbor za zidanje klinične bolnice kralja Aleksandra v Ljubljani. Dalje naj vso neuporabljeno glavnicno nalože kot temeljni kamen v sklad za novo bolnico. Ta denar naj bi takoj uporabili za najnujnejše nakupe v splošni bolnici, da bi tako olajšali sedanje velike težave (na primer nakupili bi naj nove odeje). Novi odbor naj izposluje pri mestni občini ljubljanski, da bo podarila za novo bolnico primerno zemljišče in nudila brezplačno svoj strokovno tehnični aparat ter določila triletno redne prispevke za bolnico. Prav tako naj odbor izposluje pri banški upravi, da bo nudila strokovno tehnično osebje in v treh letih potrebne kredite. Razen tega naj doseže odbor, da bodo tudi

podeželske občine določile redne denarne prispevke v treh letih za isti namen. Pri ministrstvu za socialno politiko in vladi je treba reči, da podpreta akcijo za zidanje bolnice ter da bodo določeni krediti iz 4-milijardnega notranjega posojila za javna dela. Odbor naj doseže, da se bo vojno ministrstvo zavzelo pri vladi za to akcijo. Posredovati je treba pri velikih denarnih trgovskih in industrijskih podjetjih, da določijo prostovoljno enkratno, odnosno letne ali mesečne večje denarne prispevke, prav tako je pa treba posredovati tudi pri manjših podjetjih, da prispevajo za bolnico. Odbor naj tudi organizira veliko vsenarodno zbirko. Pri tej naj sodeluje vsa naša javnost, društva, duhovščina, šolska mladina, in časopisje. Naj bi n. pr. uredili nabiranje prispevkov s podpisovanjem enkratnih letnih ali mesečnih zadolžnic v času triletnke. Novi odbor naj takoj uredi smotrno pisarno, ki bo opravljala vse tehnično in pisarniško delo, predvsem z brezplačnim delom članov in sodelavcev odbora.

Predlagatelji upajo, da bi imela takšna velika vsenarodna zbirka popoln uspeh, če se delo začne takoj resno in odločno.

Predlagatelji tudi pobijajo pomislek, da je vse to naloga države, češ država smo mi vsi. Česar država 20 let sama ni zmogla pri dosedanjem načinu reševanja, storimo vsi z odločno akcijo samopomoči. Delo je treba takoj začeti, tako da bi že 1. decembra letos zasadili prvo lopato. Ob 25letnici Jugoslavije naj bi bila nova klinična bolnica v Ljubljani izročena svojemu namenu. Javnost bo z največjim veseljem pozdravila uresničenje, te krasne zamisli.

Nova doba vojne

Dva pomembna govora, ki sta jih izpregovorila predsednik angleške vlade Churchill in ameriški prezident Roosevelt — Anglija je pripravljena na odločno obrambo — Amerika bo v bodoče še bolj podpirala Angleže — Slavnostni sprejem nemške vojske v Rumuniji — Kje se bodo sprožile bodoče odločilne bitke? — V Italiji računajo, da bo vojna še dolgo trajala

Dva važna govora smo čuli v preteklem tednu. In sicer je prejšnji torek govoril v angleški spodnji zbornici ministrski predsednik Churchill, ki je podal obširno poročilo o stanju Anglije v sedanji vojni. Ameriški prezident Roosevelt pa je v svojem velikem govoru obljubil vso pomoč Angliji.

Churchill je zlasti naglašal, da nevarnost nemškega vpada v Anglijo še ni minila, da pa je Anglija na vse odločno pripravljena.

Nemška prizadevanja, da bi z letali uničili angleška mesta, so se izjalovila. Kmalu po prvih večjih napadih so Nemci umaknili iz borb nad Anglijo svoje srednje bombnike za kratke proge in začeli pošiljati v boj težke bombnike, ki jih je priletelo po 400 vsakih 24 ur nad Anglijo. To je tolikšna množina, da jo Nemci komaj še lahko znatno povečajo. Dne 23. septembra so Nemci sporočili, da je bilo vrženih od začetka sedanje vojne do tega dne nad Anglijo že 22.000 ton bomb, od tega samo en dan in samo na London 251 ton. Vse te tone so ubile tisti dan v Londonu 180 oseb, tako da je prišla na eno smrtno žrtev skoraj poldruga tona bomb. V zadnji svetovni vojni je veljal račun, da je vsaka tona bomb majhnega obsega ubila 10 oseb. Zdajšnje žrtve na Angleškem so torej trinajstkrat manjše kakor one v zadnji vojni. Razlog za tako izboljšanje razmerja je boljša izdelava protiletalskih zaklonišč.

Pričakovali smo, je naglasil Churchill, da bo pri letalskih napadih na Anglijo vsak dan povprečno po 3000 oseb ubitih in 12.000 ranjenih. V resnici pa so nemški letalski napadi od začetka vojne do danes zahtevali skupno 8500 smrtnih žrtev in 23.000 ranjenih.

Število žrtev pa zdaj še vsak teden pada. Če bi se nemško bombardiranje nadaljevalo v tem razmerju, potem bo nemško letalstvo potrebovalo nič manj kakor 10 let, da uniči polovico hiš v Londonu. Angleški bombniki pa bodo poslej z vedno večjo silo udarjali na najvažnejše nemške strateške točke, kjer pač lahko napravijo sovražniku največ škode. Angleško bombno letalstvo je po številu sicer nekoliko šibkejše od nemškega, pa je vendar prizadelo nemškim vojaškim napravam že hudo občutno škodo. Na zimski premor seveda ni misliti. Morda bodo na Angleškem uporabljeni novi način v obrambi proti nemškemu splošnemu bombardiranju ponoči ali v megli. Vlada bo poskrbela za vso udobnost v zakloniščih, kjer morajo zlasti Londončani prebiti toliko ur podnevi in še bolj ponoči. V zakloniščih bodo zdaj, ko je nastopilo hladnejše vreme, na razpolago postelje kakor tudi hrana in topla pijača. Churchill je še enkrat izpregovoril o nevarnosti napada na Anglijo, ki nikakor še ni minila. Rekel je:

»Nemci imajo zbrani dovolj tovornih čolnov in ladij, da lahko v eni sami noči prepeljejo na angleško stran pol milijona mož. Toda Anglija ima danes na razpolago 1.700.000 mož domače garde, poleg tega pa še redno vojsko, ki se bo vso zimo dalje vežbala in bo za vsako ceno preprečila in zatrla nemški vpad v Anglijo.«

Kljub slabemu vremenu se nadaljujejo medsebojni letalski napadi. Nemci pošiljajo nad Anglijo nove valove nemških bombnikov, Angleži pa vračajo napade na Berlin in zlasti na važna pristaniška in industrijska mesta. Kakšne so žrtve teh medsebojnih obiskov priča zlasti naslednji dogodek: Prejšnji torek je veliko število nemških bombnikov v spremstvu lovskih letal zgodaj zjutraj skušalo prodreti proti Londonu. Že v bližini angleške obale so bila nemška letala več ali

manj razpršena. Nekaj letal pa je vendarle v veliki višini dospelo nad London in so vrгла bombe na ceste ravno v trenutku, ko je bil promet posebno živahen. Ena izmed bomb je zadelala neki avtobus. Vse osebe v njem so bile pri priči mrtve.

Churchillov govor je zbudil v Nemčiji in Italiji mnogo ogorčenja, češ da se mož neusmiljeno igra s številkami, ko izračunava, koliko nemških bomb je potrebnih, da ubijejo toliko in toliko Londončanov. Kljub neugodnemu vremenu so zatorej Nemci povečali letalske napade in nihče ne vé, kaj bodo prinesle nadaljnje borbe med Nemčijo in Anglijo. Vsekakor pa zaenkrat ni posvečena vsa pozornost sveta tem borbam, ker se vojna razvija tudi že marsikod drugod po svetu. Javnost zlasti pozorno čaka, kako se bosta v bodočnosti zadržali dve največji sili na svetu, Amerika in Sovjetska Rusija. Preteklo soboto zvečer je svet prisluhnil besedam, ki jih je na svoji volilni agitaciji

izpregovoril ameriški prezident Roosevelt. Odločni zagovornik prijateljstva Amerike z Anglijo je ponovno poudaril, da bo Amerika ostala na braniku demokracije.

Ameriški narod bo venomer podpiral tisto kulturo, ki sta ji za temelj svoboda in medsebojno spoštovanje neodvisnih narodov. Roosevelt je naglasil, da sploh ne more biti govora o sklenitvi kakega premirja z Nemčijo in Italijo. Zato bodo Zedinjene države še nadalje nudile Angliji vsako gmotno pomoč, ki jo le morejo dati. Na Američane ne bo vplivala nobena sila in nobena grožnja. Diktature, je dejal Roosevelt, nas ne bodo nikdar prisilile, da bi jim mi sledili. Nobena skupina diktatorskih držav v Evropi in Aziji (Japonska) nas ne bo ustavila na naši poti, ki je tako jasna in očitna. To je pot, za katero smo se Američani sami odločili, to je pot demokracije in v tem nas ne bodo ustavile nobene diktature, da bi odrekli pomoč svobodnemu angleškemu narodu v njegovi borbi. Američani se oborožujemo iz ljubezni do svobode, iz pravice do svobode, iz ljubezni do poštenja in človečnosti. Angleški možje in žene, je naglasil Roosevelt, so pokazali, kako zna svobodni narod braniti stvar, za katero vé, da je pravična in upravičena. Junaška borba angleških mož in žena bo za večne čase zabeležena v zgodovini kot dokaz, da demokracija vselej takrat, kadar je postavljena pred preizkušnjo, dokaže, iz kakšnega blaga je. Roosevelt je zaključil svoj govor z vzklikom: »Živela demokracija!«

Roosevelt se je v tem svojem znamenitem govoru dotaknil tudi politike, ki se tiče ameriških interesov na Tihem oceanu in na Daljnem vzhodu. Poudaril je, da ima Amerika pravico do mirne in nemotene uporabe Tihiga in Atlantskega oceana. Amerika sodi, da je zaščita ameriške nedotakljivosti ravno v tem, da za vsako ceno brani svobodni promet na Tihem in Atlantskem oceanu. Seveda je Rooseveltov govor zbudil v Angliji največje odobravanje, v Nemčiji, Italiji in še prav posebno na Japonskem pa bridko obsodbo.

Že v političnem pregledu preteklega tedna smo omenili, da postaja Rumunija važno prizorišče novih vojnih zapletkov. Navedli smo prve vesti, da je Nemčija začela pošiljati v Rumunijo svoje čete.

Preteklo soboto je prispel v Bukarešto poseben vlak z nemškimi oficirji.

Rumunska vlada je priredila Nemcem svečan sprejem in je o tem objavila uradno pojasnilo, kjer pravi: Že prejšnja rumunska vlada je bila zaprosila Nemčijo, da bi ji pomagala izvežbati rumunsko vojsko po novih vojnih načinih, da bi se tudi rumunska vojska znala boriti z modernim orožjem. Zdajšnji rumunski vodja general Antonescu je ta

načrt osvojil, ker se mu je videl koristen. Nemčija je pristala na rumunsko povabilo ter se je odločila poslati v Rumunijo večje vojaško odposlanstvo. Prvi oddelek tega odposlanstva je prispel v Bukarešto s posebnim vlakom pod poveljstvom dveh nemških divizijskih generalov. Že na poti proti Bukarešti je prebivalstvo pozdravljalo predstavnike nemške vojske. Za njimi je prispel v Bukarešto tudi prvi zbor opremljenih nemških čet in častnikov generalnega štaba s svojim poveljnikom. Popoldne je priletelo tudi posebno nemško letalsko odposlanstvo, ki je bilo na letališču v Bukarešti prisrčno sprejeto.

S prihodom nemške vojske v Rumunijo so postala tam bivajočim Angležem tla prevročja. Začeli so zapuščati Rumunijo in bržčas bodo te dni tudi diplomatski stiki med Rumunijo in Anglijo prekinjeni.

Kaj se pripravlja na Bližnjem vzhodu? O tem se izprašujejo ne samo ožji sosedi Rumunije, marveč tudi angleška in ameriška javnost.

V največjem ameriškem dnevniku, ki izhaja v New Yorku, je bil objavljen daljši članek, ki takole napoveduje razvoj dogodkov: Nemški načrti glede Balkana in Bližnjega vzhoda so znani. Toda, če nameravajo Nemci res doseči tisto, kar se zdi njihov namen, potem bodo potrebni še silni napor in je še dolga pot do uresničenja nemških teženj na Bližnjem vzhodu. Popolna nemška zasedba rumunskih petrolejskih vrelcev je bila pripravljena in izvršena čisto na tihem. To je le del velikega nemškega načrta. Preko Rumunije in Dardanel vodi pot v Malo Azijo. Za prehod po tej poti pa je neobhodno potreben pristanek Sovjetske Rusije. Če Rusija hoče, lahko to pot Nemcem vsak čas zapre in izzove borbo. Dozdaj pa je Rusija šla Nemčiji tako na roko, da si Hitler tega ni mogel bolj želeti. Nemški vojaški oddelki so že ob Črnem morju. Doslej zaradi tega še ni bilo nič slišati o kakem nasprotovanju Rusije. Kar se tiče Bolgarije, je morda samo še vprašanje časa, kdaj bo dobila nemške posadke. Vse kaže, da se pričenjajo v Moskvi zavedati, da sta si Stalin in njegov zunanji minister Molotov izkopala jama. Prave posledice pogodbe, ki je bila nedavno podpisana v Rimu med Nemčijo, Italijo in Japonsko, se doslej še niso pokazale, toda to se lahko zgodi vsak dan. Položaj Anglije je v Mali Aziji zaradi teh načrtov vedno bolj ogrožen. Če Turčija pod pritiskom Rusije popusti, kakor so morali svoječasno popustiti Čehi, potem bo angleški vojski na Bližnjem vzhodu zelo težko vzdržati svoje postojanke ob petrolejskem področju v Iraku in ob Sueškem prekopu. Če nastane tak položaj, potem bo Angliji preostalo samo to, da bo še močnejše kakor zdaj stisnila zobe in poslala čim večje število svojih bombnikov nad Nemčijo. Anglija se bo morala ravnati po preroških besedah svojega ministrskega predsednika Churchilla, ki je rekel:

»Četudi bodo nemške čete stale ob Črnem in ob Kaspiškem morju, četudi bi se pojavil Hitler na vratih Indije, mu to ne bo nič koristilo, ker bo takrat angleška gospodarska in znanstvena pamet razbila nemški vojaški stroj.«

Pretekli dni so minili štirje meseci, odkar se je Italija z orožjem pridružila Nemčiji in vstopila v vojno. Italijanski listi prinašajo dan za dnem precej obširna poročila o borbah italijanskih čet v Afriki. Neki francoski dnevnik pa je te dni objavil razmišljanje Afriki, o kateri pravi, da bo postala glavna bojišče. Pričakovati je, da bosta Nemčija in Italija v kratkem izvedli odločilen napad na Anglijo in sicer ne tam gori ob Kanalu, marveč v severovzhodni in vzhodni Afriki.

Vsekakor pa v Italiji računajo, da bo vojna še dolgo trajala.

Pretekli teden je potoval gospod Mussolini po gornji Italiji, kjer je nadzoroval vojaške posadke. Ob tej priliki so vsi italijanski listi pisali o vojnih načrtih Italije. Neki dnevnik, o katerem pravijo, da je glasilo zunanega ministra grofa Ciana, je zapisal: »Sovražniki so trdili, da bo italijanski narod pustil svojega vodjo na cedilu, čim bo naletel na težave in preizkušnje vojne. Toda italijanski narod, ki prisrčno sprejema Mussolinija povsod, kjer se prikaže, je dokazal, da se je sprijaznil z vojno in se privadil omejitvam in izgubam. Italijanski narod se je prepričal, da bo sedanja vojna najbrž huda in dolga. Zavzela bo najbrž nepredviden obseg in se tako razširila, kakor bi ne bili mogli o tem pred letom dni niti sanjati. Italijanski narod računa z možnostjo nadaljnjega razširjenja vojne.«

Poleg spopadov na kopnem in v zraku se je pričela med Italijani in Angleži razvijati tudi borba na morju.

Eno izmed zadnjih italijanskih poročil navaja, da je italijanska mornarica potopila angleško križarko, Italijani pa so izgubili dve torpedovki in en rušilec. Za povračilo angleških letalskih napadov na posamezna mesta v italijanskih kolonijah so tudi italijanski letalci skušali napasti najbolj utrjeni angleški otok Malto v Sredozemskem morju. Angleži pa javljajo, da je bil italijanski napad na Malto odbit, ker so bila italijanska letala že pred otokom prisiljena k umiku.

V takem razvoju dogodkov, kakor smo ga zgoraj opisali, se je naposled

oglasila tudi Rusija in je njena izjava zbudila ogromno pozornost po vsem svetu. Sovjetski vladni poročevalski urad je namreč pretekli terek popoldne objavil, da sovjetska vlada ni bila vnaprej obveščena, da bo nemška vojska poslana v Rumunijo. Sovjetska vlada tudi ni bila vnaprej poučena o namenih in obsegu v Rumunijo poslani nemške vojske.

Sovjetski zunanji minister Molotov je sicer naglasil, da bo ostala Rusija še nadalje nevtralna. Toda vrhovni poveljnik sovjetske vojske maršal Timošenko je izdal novo vojaško uredbno, v kateri pravi, da mora biti sovjetska vojska pripravljena za vsak primer.

Vse to so znamenja, da vstopamo v čisto novo dobo nove svetovne vojne.

Bratom in sestram na meji — POMOČ!

Na pragu letošnje zime

se spomnimo posebno našega obmejnega prebivalstva ob Dravi, Muri in na Kočevskem

Deseti november 1940

naj bo zato namenjen narodni meji, zlasti pa njeni mladini, z geslom:

MAL POLOŽI DAR — DOMU NA ALTAR!

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Novice

* Veliko slavje ljubljanskih gasilcev. Prostovoljna četa Ljubljana-mesto je preteklo nedeljo praznovala 70letnico zaslužnega delovanja. Svečanost je bila lepa in prisrčna. Zjutraj so se gasilci, kakih 200 po številu, podali z godbo skozi mesto k maši. Po cerkvenem opravilu so na Mestnem domu, kjer ima četa svoje lepo zavetišče, odkrili spominsko ploščo štirim požrtvovalnim članom društva, ki so izgubili življenje v službi bližnjemu. Sledil je slavnostni občni zbor, pri katerem so bili odlikovani številni zaslužni ljubljanski gasilci. Na pokopališče Sv. Križa so se odpeljali udeleženci svečanosti s tramvaji ter so položili vence na grobove zaslužnih pokojnih gasilcev.

* Uspešno zaključena pogajanja pri Trboveljski premogokopni družbi. Pretekli terek so bila pri generalnem ravnateljstvu Trboveljske premogokopne družbe v Ljubljani mezna pogajanja, da bi se plače prilagodile naraščanju draginje. Pogajanja so bila uspeš-

no zaključena. Z veljavnostjo od 1. oktobra 1940 dalje je ravnateljstvo priznalo nove temeljne mezde, ki znašajo od 34 do 56.25 din, kar predstavlja novo zvišanje od 10 do 21 odstotkov. Nadalje so zvišane akordne tarife. Za delavstvo apnenic so določene nove dnevne mezde od 34 do 48 din. Poleg tega je bilo rešenih v prid delavstva TPD še več stanovskih vprašanj.

* Izreden ribji lov na Jadranu. V noči na 12. t. m. je bil zaključen letošnji predzadnji ribolov na Jadranu v večjem obsegu. Tokrat je bil ribolov izredno uspešen in so samo v srednji Dalmaciji nalovili okrog 400 vagonov sardel. Voče so ribiči najboljše ribarili v

BUKOV ŽIR

zrelo, odpadlo blago, kupujem v vagon-skih pošiljkah — franco vagon nakladalna postaja. — Ponudbe na

REKLAM ROZMAN,
Ljubljana — Pražakova 8/I.

F. Gobey:

14

Umor na plesu

»Jaz pa nisem Prebord.«
»Pustiva to! Ali je mene opazila?«
»Seveda. Ko sem ji povedal, da sva prijatelja, me je celo oštela, ker te nisem privedel k njej.«

»Kaj si ji pa na to rekel?«
»Rekel sem ji, da se ogiblješ družbi. Tedaj šele te je želela spoznati in obljubil sem ji, da te bom privedel k njej.«
»Kdaj?«

»Tako zdaj. Poslala me je po tebe.«
Nointel se je zamislil.

»Zdaj se izkaži!« mu je dejal Gaston.
»Srce markize Barancos je trdnjava, ki si jo je vredno osvojiti.«

»Poskusil bom. Sicer mi prismuknjene ženske niso prav pri srcu in imam rajši mirne, pa vendar. Toda če me misli markiza samo za nos vleči? Dragi moj, petnajst let sem bil vojak, toda...«

»Ne boj se! Priznala mi je, da je bila na plesu v operi, ni pa hotela povedati, kdaj.«
»Snoči je bila. Bom že izvil priznanje iz nje. Spremi me torej!«

Ko sta stopila v ložo, sta dobila tam Preborda. Darcy se je hotel umakniti, toda markiza mu je pomignila in hitro rekla Prebordu:

»Hvala vam, dragi gospod, da ste me obiskali. Videla se bova spet prihodnji teden na plesu, pri gospej Smithsonovi.«

Prebord je razumel migljaj v teh besedah, se priklonil in šel.

»Ali ste videli, kako sem se ga odkrižala?«

Ta gospod si domišlja, da sme priti v mojo ložo, češ da mi bo povedal, kako so zaprli neko siromašno dekle, ki je lani nekajkrat pri meni pelo. To je pa že nesramno.«

Gaston je zdaj hotel predstaviti Nointela, toda markiza je nadaljevala:

»Ne, ni potrebno, meni je to svečano predstavljanje zoprno. Čemu bi mi pripovedovali, da je to gospod stotnik Nointel, ko že poznam njegovo ime? Nisem Angležinja. Prepustimo to raznim Prebordom.«

»Uživam v vaših besedah,« se je nasmehnil Nointel, »ker tudi jaz sovražim takšne plehkosti.«

»Pa Preborda tudi, kaj?« mu je segla markiza v besedo. »Meni se zdi neznosen.«
»Toda vi ga sprejemate!«

»Sprejemam dosti ljudi, prijateljev imam pa zelo malo. On je v vašem klubu. Saj ga poznate?«

»Žal ga poznam.«
»Ali se res baha, kako mi z uspehom dvori?«

»Samo tega ne ve, da meni ni všeč, če me kdo izbira. Izbirati hočem zmerom jaz sama.«

»Pa če slabo izberete?«
»Me ne moti. Samo da človeka, ki si ga izberem, res ljubim.«

»Vidite, se je nasmehnil Nointel. »Če bi meni rekla kakšna ženska, da me ljubi, bi ji ušel. Lahke zmage mi niso všeč.«

Po kratkem odmoru je spet izpregovorila markiza:

»Umazanec mora biti ta Prebord. Opazila sem, kako je užival, ko mi je pravil, da so zaprli tisto dekle, o žrtvi se je pa izražal hudo nespodobno. Oprostite,« je potem rekla Gastonu, »nisem se spomnila, da ste se zanimali za gospodično Orcivalovo. Hudo mi je zanj. Hudo bi mi bilo tudi za vas, če bi vedela, da ste jo ljubili. Toda vi je niste mogli ljubiti, sicer nocoj ne bi bili tu.«

Gaston je bil ves zmeden, markiza pa se je že obrnila k Nointelu:

»Snoči ste bili na plesu?«
»Da, bil sem... in spoznal sem...«
»Koga?« se je prestrašila markiza.

»Ubogo gospodično Orcivalovo. O tej skrivnostni smrti bi vam lahko največ povedal general Simancas, ki je sedel v loži poleg mene.«

»Kdo pa je ta Simancas?«
»Ali ga ne poznate? Ameriški general je in malo prej se je hvalil, da vam je bil danes predstavljen.«

»Da, res, ga že poznam dolgo in danes sem ga sprejela. Toda on ne ve, ali je gospodična Lesterelova res kaj kriva. Zdaj se pa začenja četrto dejanje. Toda dovolj imam že glasbe in spanja sem potrebna. Prosim vas, pokličite mojega slugo, ki čaka na hodniku.«
Nointel in Gaston sta vstala.

»Upam, da se bomo kmalu videli,« je dejala markiza. »Gospod stotnik, vi ste najbrž dober lovec.«

»Seveda sem.«
»Če je tako, vas pa vabim na lov v Sanduvil. Pisal vam bom, kdaj pridite! In tudi na vas računam, gospod Darcy.«

Gaston se je opravičil, češ da ni lovec, Nointel pa je obljubil, da pride.

srednjem delu Primorja, medtem ko je bil ribolov v severni Dalmaciji precej slab. Iz še nepojasnjene vzroka so se velike množine rib pojavljale v srednji Dalmaciji, medtem ko jih drugod ni bilo toliko. Če ne bi bila jugovinska ovirala ribolova, bi bili uspehi naravnost rekordni. Sardelice so tokrat bile prav velike, da je bilo v kilogramu po 24 do 36 komadov, ponekod samo po 20, medtem ko jih drugače računajo ribiči po 36 na kilogram. Sveže ribe so bile tokrat po 6 do 7.50 din, ponekod po 8.50 din kilogram, nasoljene pa od 9 do 11 din kilogram. Poslednji letošnji ribolov se prične 20. t. m. in bo organiziran prav na široko, ker so se ribiči pripravljali, da se sardele in skuše še nadalje zadržujejo v velikih množinah po srednjem Jadranu.

* Da ne bo krivice. V številki 28. našega lista z dne 11. julija 1940 je bila objavljena pod napisom »Pobegla tatica« vest, da je bila pri posestniku Hrenu na Verdu v službi dvajsetletna Antonija, doma iz okolice Prezida v čabarskem okraju. Dalje je bilo priobčeno, da je mlada služkinja izginila, z njo vred pa tudi zlata zapesna damska ura in da nepošteno služkinjo zasledujejo orožniki. Prepričali smo se, da je bila ta vest prenačljena in da ni imelo sodišče povoda proti Antoniji Lipovac kazensko postopati ali jo obsoditi.

* Smrt očeta in hčerke v valovih. V motnih valovih Vrbsa v Bosni sta našla smrt 40letni Srečko Baić in njegova 16letna hčerka Mileva. Nesreča se je zgodila vpricho nekaterih kmetov, ki obeh ponesrečencev nikakor niso mogli rešiti. Srečko Baić po rodu iz vasi Krmina poleg Banjaluke, je spravljal zvečer na splavu drva po Vrbsu in sicer z enega brega na drugega. Na splavu je bila tudi hčerka Mileva, ki je očetu pomagala tovoriti drva. Ko je splav bil sredi reke, se je razvezal, močni valovi so ga razdejali. Oče Srečko, ki ni znal plavati, se je pričel fakoj potapljati. Mileva pa je bila dobra plavalka. Zavpila je na pomoč in zaplavala očetu na pomoč, da bi ga rešila. Oče se je hčerke močno oklenil in takoj so začele tudi njej pešati moči. Kakih dvajset minut sta se čvrsto objeta obupno borila z valovi, nato pa sta opešala in izginila v kalni vodi.

* Tri pastirice so zgorele. V Gnjanah v Južni Srbiji so tri pastirice, stare po 7 let, pasle živino. Starši so delali na polju. Deklice so se igrale. Ko so se naveličale, so šle po koruzne storže na njivo ter jih sklenile

speči v zapušteni koči ob gozdu. Deklice so zakurile v koči, ki pa je bila že vsa prepehrela in se je vnela. Deklice niso mogle več zbežati in so zgorele s kočjo vred. Ko so se zvečer starši deklke vračali z dela domov mimo tiste kočje, so videli, da je kočja medtem zgorela. Radovedno so opazovali pogorišče in po njem brskali, ko so nenadno med pepelom zagledali ožgana trupelca.

* Dve smrtni nesreči. Huda nesreča je doletela 51 letnega Antona Pleška, zaposlenega na Tržaški cesti v Ljubljani. Ko je skladał deske, je omahnul s skladovnice in priletel tako nesrečno na tla, da si je zlomil hrbrtenico. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je čez nekaj dni umrl. Zapustil je ženo in več otrok. — Pri Sv. Križu v Ljubljani so položili k večnemu počitku komaj 23 letnega šoferja in mehanika Ivana Jerino iz Ljubljane, ki se je pred dvema mesecema na avtomobilski vožnji hudo ponesrečil. Na vožnji proti Brezjam se je z avtomobilom zaletel v drevo in obležal z razbito čeljustjo in nalomljeno hrbrtenico. Dva meseca je nihal med življenjem in smrtjo, zdaj pa je ugasnilo njegovo mlado življenje. Naj počivata v miru, preostalim naše sožalje.

* Samega sebe je goljufal. Iz Metlike pišejo: Gotovo je še premalo upoštevan stari narodni pregovor: »Kdor drugemu jama koplje, sam vanjo pada!« Sicer se ne bi moglo primeriti, da človek ogoljufa samega sebe. Značilen primer se je pripetil v soboto, ko se je nekemu kupcu nudila prilika kupčije z ovsom, za katerega se je s prodajalcem pogodil za ceno 3 din kg. Po sklenjeni kupčiji je bilo treba vrečo stehtati. Ker pa ni bilo v bližini druge tehtnice, sta sklenila stehtati jo na kolodvorski decimalni tehtnici, ki ima vse potrebne vijake in pokaže točno. Pri tehtanju pa je neobgljiva roka hotela z vijakom preurediti tehtnico sebi v prid pa je v smeri zgrešila, kar so nekateri prisotni opazili. Po tehtanju vreče je kupec plačal oves in okoli 20 kg samovoljnega pribitka, ki si ga je naredil sam. Ko so drugi potem tehtali nov predmet, so ugotovili v splošnem smehu, da je kupec ogoljufal samega sebe.

* Ljubosumen Žid pred sodiščem. V Bjelovaru je stopil pred kazenski senat trgovec Ludvik Silberstein iz Garešniškega Brestovca nedaleč od Bjelovara. Silberstein je sodnikom izpovedal, da je bil že nekaj časa zaljubljen v kuharico svojega brata, Anko Orbanovo, in je bil na njo prav hudo ljubo-

sumen, ker jo je že nekajkrat zasačil z njenim izvoljencem Dizdarjem. Tako je bilo tudi 13. avgusta letos, ko je Silberstein popoldne videl Orbanovo v Dizdarjevi družbi. Ko je zvečer prišel domov, se je začel z Orbanovo v kuhinji pripraviti. Skupina delavcev je prav tisti čas šla z dela mimo Silbersteinove hiše. Radovedni so prisluhnali prepiru. Med njimi je bil 18-letni Ivan Šuperina, ki je pristopil k oknu in pogledal v sobo. Razburjeni Silberstein je opazil mladostni obraz. V nagli jezi je mislil, da je to Dizdar. Brž je pograbil samokres, odprl vrata in pridiral na prag. Brez besede je nekajkrat ustrelil proti mlademu Šuperini, ki se je zgrudil na mestu mrtev. Pred sodniki se je Silberstein zagovarjal, da je streljal v zrak, ker se je bal, da ga bo napadel Dizdar s svojo družbo. Sodniki so Silbersteina obsodili na 5 let robije. Državni tožilec se z obsodbo ni zadovoljil in je vložil revizijo.

* Za tri dinarje sedem let ječe. Pred sodiščem v Subotici sta stala dva Arnavta: Ramadan Ismajlovič in Muhamed Sinanovič, ki sta v družbi svojega rojaka Bajrama Bektaševića v Bajmoku vlomila v hišo kmeta Sakača in od njega zahtevala denar. Ker ga ni imel, sta mu razbila vse pohištvo in razdejala vse omare. Nazadnje sta v eni omari našla cele 3 dinarje. Ismajlovič je napravil še zločin posilstva. Bil je obsojen na 7 let, njegova dva pajdaša pa sta dobila vsak po tri leta.

* Obup mlade gospodinje. V soboto popoldne se je raznesla po severnem delu petrovške občine novica, da so našli v domačem vodnjaku v Rušah pri Petrovčah mrtvo 38-letno Elizabeto Letnikovo, ženo tapetnika, ki je uslužben v Celju. Mlada gospodinja in mati je doma vse lepo pospravila in nakrmila živino, nato pa je izginila. Ker je bila zadnje čase živčno bolna, so se njeni svojci bali najhujšega. Po kratkem iskanju so pokojnico našli v vodnjaku. Na pomoč je bil poklican banovinski zdravnik dr. Ločniškar iz Zalca, ki pa je mogel ugotoviti le smrt. Pokojnica je zapustila moža in dve hčerki.

* Tašča je v prepiru ubila zeta. V vasi Košičini blizu Varaždina je nastal prepir med Rozalijo Vršičevo in njenim zetom Petrom Galškom. Med prepikom je zet brcnil taščo v trebuh. Ko jo je hotel drugič brcniti, ga je tašča zabodla z velikim kuhinjskim nožem v desno nogo nad kolenom in mu prerezala glavno žilo. Galšek je kmalu izkrvavel. Vršičevo so pa odgnali orožniki.

Ko sta prijatelja odšla iz lože in poklicala markizinega strežnika, sta zavila po hodnikih in sedla tam na divan.

»Markiza je vate zaljubljena«, je začel Gaston.

»Pustiva to. Ali ni bilo čudno, da je pozabila Simancasovo ime?«

»To kaže, da ga le površno pozna.«

»Jaz sodim drugače. Markiza je bila snoči v Julijini loži. Simancas jo je spoznal in ji je to tudi povedal. Verjemi mi, — pretil ji je, da jo bo izdal, če mu ona molka dobro ne plača.«

»V tem primeru je ona umorila Julijo. Sporočil bom to stricu, da bo izpustil gospodično Lesterelovo iz ječe.«

»To bi bilo prenačljeno. Če je bila v Julijini loži markiza, ji bo treba tudi dokazati, da jo je ona umorila. Ne pozabi tudi tega, da pahljača z morilskim bodalom ni bila njena. Res' je imela tudi markiza pahljačo, ker Spanka brez pahljače nikamor ne gre, toda ta pahljača je bila čisto drugačna.«

»To je postranskega pomena. Pod dominom je lahko imela tudi drugo. K stricu pojdem...«

»Kaj mu boš pa rekel? Da ve Simancas marsikaj o markizi? Stric ga bo poklical in zasliševal, toda možak bo vse gladko zatajil. In vprašanje je celo, ali bo stric sploh začel s preiskavo samo zaradi nepomembnega sum.«

»Vseeno mislim, da bi bilo dobro, če bi ga obvestil...«

»Meni to ni všeč, ker mi bo otežilo delo.«

»Torej naj molčim, ko se mi ponuja priložnost, da dokazem Bertino nedolžnost?«

»Zdaj še ni pravi čas.«

»Ali naj čakam do Bertine sodbé?«

»Najprej se moram bolje seznaniti z markizo.«

»Ali bi jo ti izdal, če bi ti ona kot ljubica priznala svoj zločin?«

»Ali misliš, da sem tako malo prida, da bi zaradi ženske poteptal svojo čast?«

»To ne. Toda tvojega vedenja ne razumem.«

»Glej, tole hočem! Hodil bom na njen dom, obedoval bom z njo, na lov bom zahajal in če bo treba tudi plesal, pri tem pa skrbno pazil, v kakšnih odnosih je s Simancasom. Ti samo molči in mi pusti proste roke.«

»Prav,« je odvrnil Gaston. »Stric bi me tudi takoj vprašal, kaj je moglo markizo nagnati, da je umorila Julijo.«

»Verjemi mi: Golimin ima prste vmes. Markiza ga je pogosto sprejemala in o njem in njej so marsikaj govorili.«

»V tem primeru bi se zadeva hitro razpletla. Golimin je imel najbrž kakšna markizina pisma, ki so potem prišla v Julijine roke...«

»In Julija je potem pisala markizi, naj pride na ples v opero, da ji ona ta pisma vrne ali pa proda. Treba bi bilo najprej zaslišati Julijino sobarico, h komu je šla včeraj po naročilu svoje gospodarice.«

»Ta sobarica bo jutri prišla k meni.«

»Skupaj jo bova vprašala.«

»To prepustim tebi, ti pa prepusti meni to, da oklofutam Preborda.«

»Rad bi ti pomagal, in sicer tako, da bi ga jaz udaril po enem licu, ti pa po drugem. Toda zdaj se ne smeš zaplesti v kakšen dvo-boj. Odloži vse skupaj za štirinajst dni, pa ne pozabi, da te je on takrat seznanil z Ber-

to. Zdaj pa pojdiva na cesto, da poiščeva vratarico.«

»Ti misliš res z njo večerjati?«

»Potrebujeva jo.«

Ko sta šla mimo kavarne Tortoni, je stotnik zagledal tam markizin voz, markiza sama pa je bila v mali dvorani z generalom Simancasom in zdravnikom Lalmierjem.

»Poglej, prosim te! Markiza Barancos za isto mizo s takimi ljudmi in v tako razkričanem lokalu! Včeraj se ona z njima ne bi bila javno pokazala. Najbrž jo imata v svojih rokah, da jima izkazuje takšno čast.«

»Bojim se, da jima ona zdajle pripoveduje o nama.«

»Ne zdi se mi verjetno. Toda zdaj je predstave v operi že konec in iti morava v Helderjevo ulico. Tam je dolgočasno in prazno kakor v puščavi.«

Nista dolgo čakala gospe Majore in njenih hčerk.

»Še enkrat dober večer,« je rekel Nointel vratarici. »Zelo sem vesel, da ste prišli.«

»Mene ni prav mikalo priti,« je odvrnila gospa Majore, »toda dek'eti sta me skoraj prisilili. Jutri bo pa moj mož imel spet pridigo...«

»Saj naša skupna večerja ne bo nič hudega. Kam bi pa prav za prav šli?«

»Najrajši hodiva v kavarno Ameriko,« sta odvrnili Pamela in Ismeria v en glas.

»Pa pojdiva tja, če je vaši gospej materi prav.«

Gaston je dregnil Nointela s komolcem, da mu ta izbira ni všeč. Nointel pa se za to ni zmenil, ampak je rekel vratarici:

»Kaj menite vi, gospa Majore?«

»Jaz? Kaj naj pa rečem? Svoje čase sem

* Zaradi enega grozda ga je ubil. V vasi Mlinovi pri Petrinji je zasačil kmet Stanko Adamovič v svojem vinogradu 14letnega Mišo Adamoviča, da mu krađe grozdje. Deček je bil odtrgal grozd. Kmet ga je tako pretepel s kolom, da mu je zlomil več reber in da so ga morali prepeljati v bolnico, kjer je po štirih dneh v silnih mukah izdihnil. Podivjanega kmeta so orožniki aretirali. Preden so ga odgnali v zapor, so ga hoteli ogorčeni sosede pobiti.

* Ustrelil je svakinjo in sebe. Nenavadna žaloigra se je zgodila pretekli torek v neki baraki blizu meščanske šole v Šiški pri Ljubljani. Tam je stanovala 60letna sejmska branjevka Ivana Hledetova, vdova po upokojenem sejmarju, ki se je pred leti usmrtil s plinom. Po njegovi smrti se je vselil v vdovino barako njen 60letni svak, možev brat Ivan Hlede, upokojen progovni delavec, doma iz Pevna pri Gorici. S svakinjo se pa nista prav razumela in nastali so prepiri, ki so dovedli do pravačanja. Ivan Hlede je na posledel pravdo izgubil in je svakinjo še bolj zasovražil. Pretekli torek zjutraj jo je najprej začel pretepati. Ko pa mu je pobegnila iz barake, je streljal za njo. Trije strelji so jo zadeli v hrbet in je kmalu izdihnila. Hlede je s poslednjim nabojem še sebi pognal krogo v desno senco in obležal na mestu.

* Ljubimca svoje matere je zaklal. V vasi Bušetincih na Hrvatskem se je odigrala krvava vaška žaloigra. Zdaj pokojni 54letni Feliks Biškup je že nekaj let dvoril materi 17letnega Milana Lisjaka. Sinu pa Biškupovo vsiljevanje nikakor ni bilo všeč in je Biškupa sovražil iz dna srca. Že nekajkrat je iskal prilike, da bi z njo mobračunal. Zdaj je vendar našel priložnost. Ko je dobil Biškupa pri materi na obisku, se je takoj z njim sporekel, potegnil nož ter ga zarinil Biškupu v levo ramo. Biškup je bil smrtno zadet in je po nekaj minutah izdihnil. 17letni Milan se je nato prijavil orožnikom. Zločin je odkrito priznal in zatržil, da so bile njegove duševne muke prehude, da bi mogel še nadalje prenašati Biškupovo vsiljevanje materi.

* Na smrt obsojen. Preteklo soboto je bila končana razprava proti pokrščenemu Arnavtu Numanu Sadikoviču v Kosovski Mitrovici. Kakor je »Domovina« že poročala, je Numan ubil svojega tasta in svojo pastorko. Bil je svojčas pri orožnikih ter se je v vasi Borčani seznanil z Dostano Miškovičevo, hčerko stoletnega premožnega oo-

sestnika Mine Miškoviča. Obsežno starčevo posestvo ga je primamilo, da se je dal pokrstiti, nakar se je poročil z Dostano, ki je imela nezakonsko hčer Radmilo. Dostana je naposled umrla in tako je Numan ostal sam s starcem in pastorko Radmilo. V strahu, da ga bo Radmila nekoč pognala iz hiše, se ji je začel vsiljevati, toda ona ga ni marala.

Žalostna odkritja

V Slovenskih goricah so našli prevžitkarja, trpečega v hlevu pri živini — Na Dolenjskem pa nesrečno hčer, ki jo je bil zaprl oče v svinjak

Poročamo v naslednjem o dveh odkritjih, ki kažeta v prav žalostni luči čustvovanje posameznih naših ljudi na deželi. Obžalovanja vredni zgodbi naj bosta opozorilo, da se izkorenini neusmiljeno ravnanje s prevžitkarji in slaboumnimi, kjerkoli bi se kaj podobnega še zgodilo. Opozarjamo na to vse poštenjake, človekoljube in vse tiste, ki so poklicani varovati dostojnost našega naroda.

Prebridke usode je deležen 80letni Janez Vogrinec iz Gališčaka v Slovenskih goricah. Leta 1936 je bil prepustil svoje posestvo nekemu Janezu Senčarju, s katerim se je bil dogovoril, da bosta Senčar in njegova žena v redu skrbela za starega prevžitkarja. Zakonca Senčarja sta seveda vse rada obljubila, toda kmalu so se začele širiti med ljudmi govoriče o trdem življenju ubogega prevžitkarja. Ljudski glas je slednjič pripravil orožnike do tega, da so izvršili na Vogrinčevem domu temeljito preiskavo. Našli so starega Vogrinca v bornem hlevu z majhnim, zaprtim okencem. Tu sta imeli prostora še dve kravi in svinja. Na koncu staje krav je bilo nekaj segnite slame in tu je ležal stari Janez Vogrinec popolnoma oslabele, že ves objeden in ogloдан od mrčesa pa tudi ves načet od gnilobe odpadkov živine. Starček je bolehal na črevju in to je bil izgovor zakoncev Senčarjev da sta odpravila starega Vogrinca iz hiše v hlev, kjer sta mu napravila ležišče blizu tam, kamor padajo živinski odpadki, da se odpravljajo med gnojnico. Niti Vogrinčevi otroci niso smeli v bližino starega siromaka. Orožniki pa so odločno nastopili in stari Vogrinec jih je kleče prosil, naj ga rešijo troljenja. Orožniki so takoj odredili, da se je stari

Zato je v noči od 14. na 15. junija letos s sekuro ubil starca in Radmilo. Da bi zakril sledove zločina, je hišo zažgal, potem pa je zažgal še hišo svojega kuma Marina Nikoliča in hotel pobegniti čez albansko mejo. Orožniki pa so ga pravi čas zalotili. Pri razpravi je zločinec vse priznal. Obsojen je bil na smrt.

Vogrinec vrnil v hišo, zakonca Senčarja pa se bosta morala zagovarjati pred sodiščem.

O drugem žalostnem primeru govorijo te dni ljudje po Dolenjskem. V vasi Sv. Štefanu pri Trebnjem živi družina posestnika Michaela Omahna. Hči Jožefa, danes stara 38 let, je že od 7. leta dalje po škrlatinki hudo bolehal. Posledice škrlatinke so bile takšne, da je reva obležala s skrivljenimi nogami in rokami. Postala je tudi slaboumna in zdravniška pomoč je bila zaman. Za bolno hčerko se je brigala in jo negovala, dokler je bila še živa, njena mati. Ko pa je mati pred dvema letoma umrla, je bilo tudi skrbne nege konec. Ker si bolnica ni mogla sama pomagati, ne prejemati hrane ne opravljati potrebe, so jo domači po materini smrti zaprli v svinjak, kjer je sirota živela do zadnjega časa, prepuščena počasnemu hiranju. Dve leti je trajalo, da je oblastvo zaznalo za nesrečnico in pred dnevi je orožništvo prijavilo zadevo sodišču v Trebnjem. Iz poročila orožnikov je posneti, da je patrola ob navzočnosti občinskega odbornika pozvala očeta, naj pokaže, kje ima svojo bolno hčer. Nerač, a primoran je oče odprl svinjak, kjer se je navzočim nudil pretresljiv prizor. Hči Jožefa je ležala na kupu mokre slame. Bila je sama kost in koža. Roke in noge zvite. Napol pokrita s cunjami, na telesu pa ena sama rana, v kateri se je zarezal mrčes. Ko so orožniki stopili bliže, je nesrečnica, ki že dolgo ni videla človeka, prišla tuliti. Pogled je bil pretresljiv. Sodišče naj zdaj izpregovori svojo odločno besedo!

Prečitajte v »Domovini«!

bila tudi jaz umetnica, toda za to kavarno še nisem slišala. Ali spodobna mati lahko vanjo odvede svoji hčeri?»

»Dandanes je v vseh lokalih polno mladih deklet. Nihče se zaradi tega ne zgraža. Sicer pa ni potrebno, da smo v dvorani. Lahko se skrijemo v kakšnem kabinetu...«

»Bog varuj! Jaz sem odločno proti kabinetom. Moj mož mi tega ne bi nikoli odpustil.«

»Dobro, bomo pa večerjali v dvorani.«
»Jaz vam bom pokazala pot,« je dejala Pamela.

»Lepo!«

Gaston je šepnil Nointelu:

»Ali naj torej res večerjava s takšnimi ljudmi?«

»Res je nekoliko nerodno,« je odvrnil Nointel prav tako tiho, »toda kaj nama drugega ostan? Neumno bi bilo, če bi pustila priložnost, ki se nama zdaj ponuja. Ne pozabi, da je ta ženska vratarica lože, kjer se je zgodil zločin! Nič se ne meni za ljudi! V ta lokal prihajajo sami tuji. Nobenega znanca ne bo tam. Potrpi malo... Smo že tam!«

»Nazadnje smo le tu,« je dejala gospa Majore, ki je zaradi svoje debelosti komaj sopla.

»Pojdimo v prvo nadstropje, kjer so obednice!«

»No, pa pojdimo! Dekleti naprej, meni pa bo pomagal gospod Nointel.«

Nointel je prijel vratarico pod roko. Gaston si je pomaknil klobuk skoraj na nos, da ga gostilničar ne bi spoznal.

V veliki dvorani ni bilo dosti gostov. Nointel in Gaston sta se kar oddahnila. Zavila sta proti kotu, kjer je bilo največ praznih

miz. Nointel je sedel k vratarici, Gaston zraven njega, a dekleti med mater in Gastona.

»Tako je dobro,« je rekla gospa Majore.

»Povedala bom marsikaj, kar ni potrebno, da bi tudi dekleti slišali, pa tudi gospod Darcy ne. Kajti če je kdo poznal kakšno osebo tako kakor on gospodično Orivalovo...«

»Prav ste rekli. Zdaj pa dovolite, da naročim večerjo. Ali vama je prav, gospodični?«

»Seveda! Samo ne pozabite na jerebice,« je dejala Ismeria.

»Pa na rake tudi ne,« je plaho dodala Pamela.

»Obojega imajo tu dovolj. Naj se pogovorim z natakarkjem!«

Nointel je bil znan tudi v kavarni Ameriki, in tako se je z izkušenim natakarkjem lahko domenil, da bo ta vse nove goste odvedel v drug konec lokala in jim dejal, da je ta konec obednice že oddan za goste, ki še pridejo.

Gaston se je med tem pogovorom zabaval z dekletoma, Nointel pa se je menil z vratarico. Gastonu se ni bilo treba dosti truditi, ker sta bili dekleti precej zgovorni in sta ga kar zasipali z vprašanji, med tem pa pridno srkali močno špansko vino.

Ko je Nointel že tretjič natočil stari vratarici vina v kozarec, je začel:

»Da, gospa, odpočiti se morate od snočnjega razburjenja.«

»Prav ste rekli. Sicer bi bila šla najrajši spat, toda nisem se mogla odreči prijaznemu povabilu.«

»Hvala vam, draga gospa Majore. Prepričan sem, da vso to zadevo vi najbolj poznate.«

»Res je. Če bi bili mene poslušali, ne bi bili zaprli tiste gospodične Grenellove, Labretellove, ali kako se že piše.«

»Torej sodite, da je nedolžna?«

»Prepričana sem, da je nedolžna kakor novorojenček. Tega zločina ni napravila ženska, gospod Nointel! Stori ga je neki moški, ki ga poznam, ker sem z njim govorila in ga videla.«

»Ali je mogoče? Pa vsi trdijo, da je prišla neka ženska v ložo!«

»To je res, ne dokazuje pa ničesar.«

»V sosedni loži sta bila dva gospoda.«

»Poznam ju. General Simancas in doktor Galmier.«

»Ne razumem vas prav, draga gospa. Po-
vejte še kaj več.«

»Na kratko bi bilo tole: Malo po polnoči je prišla gospodična Orivalova, mi dala dva zlatnika in mi rekla: Čakam neke gospe. Ne spustite k meni nobenega gospoda, ampak samo gospe. Če opravite vse v redu, vam bom dala še tri zlatnike...«

»Ali je rekla gospe?«

»Zdaj se pa ne spominjam natanko, ali je rekla, da čaka gospe ali da čaka maske v domu. Toda to nič ne pomeni. Poglavitno je, da je govorila o ženskah.«

»In ne samo o eni?«

»Ne. To vem natanko. Sicer sta pa tako prišli dve. Ena izmed njiju je imela precej preprosto krinko in obleko, — takšne maske se dobivajo na posodo, — druga pa je bila vsa v čipkah. Razen če je bila obakrat ista ženska, pa se je hitro preoblekla. Sicer pa sta se ženski menjali, saj sem morala vrata odpreti trikrat ali štirikrat.«

(Dalje.)

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na mariborskem živinskem sejmju so bili debeli volji po 8 do 9.25, poldebili po 6.75 do 8, plemenski biki po 7.50 do 9, biki za klanje po 6 do 7.75, klavne krave debele po 7 do 8, plemenske po 5.50 do 7, klobasarice po 5 do 6, molzne krave po 6 do 8, breje po 6 do 7.50, mlada živina po 7.50 do 9, teleta po 7.50 do 10 din za kilogram žive teže. V Celju: volji po 6.50 do 8.50, telice po 7 do 8.50, krave po 4 do 7, teleta po 8 do 9. V Kočevju: volji po 6.50 do 8.50, telice po 7 do 9, krave po 4.50 do 7.50, teleta po 10 do 12. V Dolnjem Logatcu: volji po 7 do 10, telice po 7 do 10, krave po 6 do 8, teleta po 10 do 11. V Dolnji Lendavi: biki po 6 do 8, telice po 6 do 8, krave po 4 do 6, teleta po 6 do 9. V Šmarju pri Jelšah: volji 6.50 do 9, telice 6 do 8.50, krave po 5 do 7, teleta po 8 do 9 din.

SVINJE. Na sejmju v Ptujju 9. oktobra so bili prasci od 6 do 13 tednov stari po 80 do 150 din, pršutarji po 10.75 do 11.75, debele svinje po 12 do 13, plemenke po 9.50 do 10.75 din za kg žive teže. V Šmarju pri Jelšah: špeharji do 13, pršutarji do 12 din. V Celju: špeharji po 14 do 15, pršutarji po 12 do 13 din. V Kočevju: špeharji 16, pršutarji 14. V Dolnjem Logatcu: špeharji 18, pršutarji 16. V Dolnji Lendavi: pršutarji po 10 do 12 din za kg žive teže.

KREMA. V Celju: lucerna 130, seno 105, s'ama 55 din 100 kg. V Kočevju lucerna 150, seno 100 do 125, slama 50 do 60 din. V Dolnjem Logatcu: lucerna 150, seno 100, slama 50. V Šmarju pri Jelšah lucerna 150 do 160, seno 70 do 85, slama 30 do 40 din 100 kg.

SIROVE KOŽE. V Celju: goveje 21 do 23, telečje 23 din/kg. V Kočevju: goveje 18, svinjske 6 din/kg. V Dolnjem Logatcu: goveje po 10 do 12, telečje 16, svinjske 7 din/kg. V Dolnji Lendavi goveje 17 din/kg. V Ljubljani: goveje 18 do 22, telečje 24, svinjske 4 do 6 din/kg.

ZABELA. V Ljubljani: slanina 23 do 26, svinjska mast 28 din/kg. V Brežicah: slanina 25, svinjska mast 28. V Kočevju: slanina 22, svinjska mast 28. V Celju slanina 25, svinjska mast 26 din/kg.

MED. V Dravogradu čisti med 20 din/kg, v Ljubljani 30.

JAJCA. V Ljubljani 1.35 do 1.50 din za komad. V Brežicah 1 din. V Dolnji Lendavi 1 do 1.25 din. V Dolnjem Logatcu 1.20 din. V Kočevju 1.25 do 1.30 din. V Celju 1.25 do 1.50 din.

KROMPIR. V Ljubljani 1.50 din za 1 kg, v Dravogradu 1.50 do 2 din, v Brežicah 1.75 do 2 din, v Dolnji Lendavi do 1.50 din v Dolnjem Logatcu 1.50 din, v Kočevju 1.50 do 2 din, v Celju 1.50 do 2 din.

MLEČNI IZDELKI. V Ljubljani mleko 2.25 do 2.50 din liter, sirovo maslo 36 do 44 din/kg. V Brežicah mleko 2 do 2.50 din, sirovo maslo 40 do 44 din. V Dravogradu mleko 2.50, sirovo maslo 40. V Celju mleko 2.50, sirovo maslo 36 do 44. V Kočevju mleko 2.50, sirovo maslo 32 do 36. V Dolnji Lendavi mleko 1.50 do 2 din, sirovo maslo 32 do 40 din/kg.

DRVA. V Ljubljani trda drva 145 do 160 za kubični meter, v Brežicah 120, v Dravogradu 120, v Dolnji Lendavi 90 do 160, v Dolnjem Logatcu 120, v Kočevju 70 do 110, v Celju 112.50 din.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili v devizah dne 14. oktobra (prve številke službeni tečaji, druge v oklepajih tečaji na svobodnem trgu):
1 angleški funt za 177.27 do 180.47 (219.46 do 222.46) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (54.80 do 55.20) din;

1 švicarski frank za 10.28 do 10.38 (za 12.70 do 12.80) din.

Tečaj nemške klirinške marke je nespremenjen od 1. oktobra letos dalje 17.82 din. Vojna škoda se je trgovala v Ljubljani in Zagrebu po 441, v Beogradu po 445 din.

Sejmi

V tednu od 20. do 27. oktobra bodo sejmi po slovenskih krajih: 21. v Sevnici, 26. na Vidmu pri Krškem, 21. v Celju, 22. v Dramljah, 21. v Cerkljah nad Kranjem, 26. na Veseli gori pri Št. Rupertu, 23. v Laškem, 21. v Apačah, 21. pri Mali Nedelji (samo za živino), 24. v Dolnjem Logatcu, 21. v Zürich, 26. v Križevcih, 27. v Martjancih, 21. v Črni, 27. v Ribnici na Pohorju, 21. v Lescah, 20. v Ratecah, 24. v Velenju, 25. v Lembergu, 21. pri Sv. Petru pod Sv. gorami. Plemenski sejmi za rodovniško govejo živino: 26. v Belčincih (simentalska pasma), 22. v Velikih Laščah (montafonska), 25. v Mariboru (marijadvorska).

Drobne vesti

= Zamenjajte stare kovance! Opozarjajo se prizadeti, da poteče 20. t. m. skrajni rok za zamenjavo starih kovancev po 1 din, na dan 31. t. m. pa končni rok za zamenjavo starih srebrnikov po 20 din. Zaradi tega se imenovani imenovani kovancev opozarjajo, da v lastno korist denar zamenjajo na blagajnah Narodne banke ali pri državnih finančnih ustanovah in sicer stare kovance po 1 din do 20 t. m., srebrne kovance po 20 din pa do zaključno 31. t. m., ker po preteku teh rokov ne bo več mogoče tega denarja zamenjati. Pod blagajnami Narodne banke se razumejo tako blagajne centrale, kakor tudi blagajne podružnic, pod državnimi finančnimi ustanovami pa vse državne blagajne, pri katerih se sprejemajo vplačila, oziroma vrše izplačila, kakor n. pr. glavna državna blagajna, davčne uprave, Poštna hranilnica itd. V kolikor bi kdo imenovani denar poslal Narodni banki ali pa navedenim državnim ustanovam, se bo kot dan oddaje šteje tisti dan, ko bo denar oddan. (Iz Narodne banke kraljevine Jugoslavije).

Ženski vestnik

Kako postrežem gostom?

Približuje se pozna jesen in nato zima z dolgimi večeri. Marsikatera gospodinja bo imela v hiši godovanje ali drugo praznovanje, morda celo svatovanje, pa bi rada postregla gostom ali domačim na lepo pogrnjeni in okusno pripravljene mizi. Znano je, da je jed vedno boljša in boljše tekne, če jo ponudimo v lepi skledi. Okusno pripravljena miza je velike važnosti. Naše kmečke gospodinjice nimajo vedno prilike, da bi posežale tečaj za serviranje jedil, zato vam podamo v naslednjem kratko navodilo, kako postrežete gostu ali domačim, da je ugodje in razpoloženje za mizo tem prijetnejše.

Miza naj ne bo nikoli preveč preobložena s prevelikimi vazami in na vse mogoče načine zleženimi prički. Preprosta in dobrohotna postrežljivost napravi na vsakega gosta najboljši vtis.

Soba, v kateri nudiš kosilo ali večerjo, naj bo čim bolj svetla in čista. Paziti je treba zlasti, da gostje ne sedijo preveč tesno sku-

je dovolj čvrst, in glave so imeli obrnjene proč od prepada, da niso videli v strahotno globino.

Zdajci so na nekem ovinku obstali konji, vpreženi v sani. Zarezgetali so in začeli potiskati vozilo nazaj.

Voznik Fedor je prebledel. Njegove sani so bile tik ob prepadu. Še sunek, pa bi se sani s potniki vred zvrnile v globino.

»Voznik!« sta prestrašena zaklicala Ivan in inženjer.

Zaslišalo se je mračno godrnjanje. Medved je menda stal za ovinkom.

»Krepko drži konje!« je zdaj zavpil študent odločno vozniku, pograbil njegovo puško in skočil iz vozila.

Zlezal je pod konji na cesto in ustrelil. Sledil je zamolkel udarec težkega trupla, ki se je zvrnilo v globino.

Vasiljev in Marija sta prestrašena sledila študentovim gibom.

»Ovira je odstranjena!« je vzkliknil študent Ivan veselo.

Marija ga je občudovaje pogledala.

»Kako ste pogumni! Najlepša hvala našemu drznemu rešitelju!«

Nato se je vožnja nadaljevala. Peljali so se v gorovja navzdol. Proti vzhodu so postale gore nižje. In pri polni dnevni svetlobi so zagledali begunci z nekega hriba Bajkalsko jezero.

29. poglavje

BAJKALSKO JEZERO

To jezero je izmed najpomembnejših jezer Azije. Je izmed vseh najčudovitejše in najzanimivejše.

Leži tisoč sedemsto šolnov nad morsk gladino in je skoro okoli in okoli obdano od vi-

EMILIO SALGARI

IZGNANCI

Med vožnjo je pripovedovala Marija bratu o pustolovščinah, ki jih je doživela na potu skozi Sibirijo.

»Romar je torej le držal besedo!« je rekel Sergej. »Uboga Marija, koliko nevarnosti si morala prestati zaradi mene! Toda poznal sem tvoj pogum! Toliko se ti moram zahvaliti!«

»Ko sem izvedela, kaj se je zgodilo s teboj, sem še tisto noč odpotovala z Dimitrijem. Vzela sem s seboj dve menici z nad 200.000 rublji, ker sem mislila, da bo ta denar zadoščal. Iz Varšave proti Tjumenju je potekalo potovanje gladko in udobno, ko pa so se začele zasnežene stepe, smo mnogo pretrpeli.«

»Da si lahko ušla sibirski policiji, je res čudež!«

»V najhujši stiski mi je nebo poslalo hetmana Baunja.«

»Plemenit mož je to! Nikdar mu tega ne pozabim!«

»Zakaj pa so te prav izgnali v Sibirijo?« je vprašala Marija. »Ali je res, da si nihilist?«

»Da, toda ne morda v tistem smislu, kakor si najbrž ti to predstavljaš. Vpisal sem se v združenje, ki ima za smoter, dati Rusiji svobodnejšo in pravičnejšo vlado, ki ne bi več tlačila naše nesrečne domovine Poljske. Združenje se imenuje Mlada Rusija in odklanja nasilje onih drugih nihilistov. Kako

je policija v Rigi zvedela, da sem vpisan v tem združenju, še danes ne vem.«

Marija je bila zaradi bratove rešitve tako srečna, da je pozabila vse trpljenje, ki ga je preživela.

Nenadno pa jo je prešinil strah pred preganjalci.

»Kitajska meja ni več daleč,« jo je tolašil Sergej. »Upam, da jo bomo dosegli, preden nas zasledovalci dohitijo. Če prepotujemo puščavo Gobi in zbežimo v Peking, nam ne bo mogla carska policija ničesar več storiti.«

»Ali je Bajkalsko jezero daleč?«

»Z gore ga bomo videli že danes. Na južnem bregu jezera bomo morda naleteli na ostale pobegle tovariše.«

»Na pobegle jetnike?«

Vasiljev je preslišal vprašanje, ker je bila njegova pozornost usmerjena na nevarno pot. Trojka in sani so se peljale zdaj ob robu najmanj tristo metrov globokega strmega prepada. Modrikasta megla se je vzdigovala iz globine in tuljenje volkov se je slišalo iz nje. Ozka, v skalovje zasekana cesta je bila pokrita z visokim ledom.

»Počasi, Dimitrij!« je vzkliknil polkovnik. »Če se vdere led ali če se spotakne konj, bomo padli v prepad!«

»Nič se ne bojte!«

Konji trojke so oprezno stopali naprej, kakor bi se bili zavedali nevarnosti. S sprednjimi nogami so previdno preizkušali led, ali

paj, vendar tudi ne sme biti med poedinimi preveč prostora. Navadno računamo za 1 osebo 60 do 75 cm prostora. Na tako odmerjenem prostoru se gost giblje in kreta precej udobno. Obednica mora biti pa tudi dobro prezračena in pozimi primerno zakurjena. Če gostje kadijo, je treba večkrat zračiti.

Na jedilno mizo pogrnmemo bel namizni prt, n katerem se sme poznati le srednja guba, ki pride čez sredo mize. Na vsaki strani mora prt segati vsaj 25 do 30 cm čez rob mize. Po sredi mize lahko pregreje gospod nja 3 do 4 dm širok vezen ali s čipkami obšit prtček; če kaj takšnega ni pri roki, lahko vzame servieto, katero lepo zguba in jo pregreje čez sredo. Na ta prtček postavi nastavke z raznim pecivom ali sadjem. Na sredo mize pride vaza s cvetjem in najlepši nastavek. Če so pa mize zelo dolge, naj bo tudi tu in tam vaza ali košarica cvetic. Vendar moramo paziti, da cvetje ni prekošato, oziroma da vaze niso prevelike, sicer so gosti v medsebojnih pogovorih ovirani.

Ko imaš tako okusno prirejeno mizo, namesti krožnike. In sicer daš po navadi vsakemu gostu 1 plitek in 1 globok krožnik, nadalje nož, vilice, žlico in kozarec. Pribor: nož, vilice in žlico položiš, če imaš steklene postavke, na desno stran krožnika. Če pa teh nimaš, položiš vilice na levo, nož na desno stran krožnika. Žlica je lahko pri nožu ali pa povprek nad krožnikom. Na krožnik položiš servieto; ta je lahko enostavno ali pa tudi na različne načine zganjena. Če imaš samo eno vrsto vina, daš vsakemu gostu en kozarec in sicer desno od krožnika. Solnik daš na sredo mize in sicer en komad na šest oseb. Zobotrebce lahko razdeliš tako, da daš vsakemu gostu na desno stran po dva.

To je najpreprostejši način, kako pripraviti okusno pogrnjeno mizo.

Če imaš veliko družbo in hočeš posvečati gostu posebno pozornost, tedaj boš sama hotela jedila servirati. Tu je treba posebne paznje. Dekle ali žena, ki streže, naj bo okusno oblečena; najbolje se prilaga temna obleka in bel predpasnik. Juho po navadi razdeli gospodinja ali pa se prinese gostu ruha na krožniku. Ostala jedila serviraš takole: vsaka jed se ponudi od leve strani. Dekle, ki streže mora posebno paziti, da drži pos do na levici in da z desnico ne ovira gosta, ki zajema ponujeno hrano.

Če je gost malo neroden in vilice ali žlico nerodno postavi nazaj v posodo, mora dekle, ki streže to popraviti, preden ponudi jed drugemu gostu. Če se dekletu ki streže, ali če

se gostu pripeti nezgoda, da kaj polije ali umaže, mora dekle to pokriti z zloženo servieto. Napačno bi bilo, če bi začela madeže brisati; to lahko stori le, če bi gost izrecno zahteval, ali če želi to gospodinja.

Po vsaki jedi se krožniki in pribor odstrani in sicer se pobira vedno z desne strani, prav tako se krožniki in pribor razdelijo in polagajo zopet od desne strani.

Nadalje je prav važno tole: za vsa toplata jedila razdeliš tople in za vsa mrzla jedila mrzle krožnike. Če imaš po običajnem obedu ki se konča s pečenko, še močnatno jed, tedaj daj male poobedne krožnike z majhnimi noži, vilicami ali žlicami, kar pač dotična jed zahteva. Če pade gostu ali dekletu, ki streže nož ali vilice ali žlica na tla, moraš to hitro nadomestiti z drugim.

Namizno vino si lahko nalivajo gostje sami. Če imaš pa kakšno posebno poslastico, pusti, da tudi vino naliva oseba, ki streže, in sicer pijačo vedno le od desne strani.

Servirati začneš vedno pri najodličnejši osebi. Če je pa v družbi več gospa, menjuj tako, da pričneš s to jedjo pri eni, z drugo pri drugi gospe. Za osebo, ki streže, je tudi velike važnosti, da hodi lahno in da ne ropota preveč s čevlji; vendar nikakor ni lepo, če bi stregla v copatah.

Tako smo vam podali najenostavnejši način, kako okusno in domače postrežete. Dobra gospodinja mora znati skrbeti za dobro razpoloženje. In sicer s prijaznim načinom gostoljublja. Treba je le še, da je v kuhinji dobra kuharica in v kleti fina kapijca, pa bodo gostje gotovo z najboljšimi vtisi zapustili tvoj dom.

Za kuhinjo

Piščanec v obari. Osnaži srednje velik-ga piščanca in ga razreži na koščke. Drob (glavo, jetra, žlečedek srca in noge) daj kuhati s korenino peteršilja in korenino korenčka. Nato naredi temno prežganje, na katero položi na koščke zrazanega piščanca. Ko meso zakrckne, ga zalij z juho, v kateri si kuha drob. In sicer z drobotn vred. Nato prideni limonove lubine, vršček majarona, timijana in malo soli. Pusti, da vsa skupaj nekoli o časa vre. Ko je meso mekko, okisaj s k sem ali limonovim sokom. Obaro pa lahko narediš tudi iz telečjega mesa. Tedaj naredi prežganje kakor zgoraj, dodaj telečje meso in ko zakrckne, zalij z juho ali vodo, vse d o kakor poprej. K obari se prav dobro podajo drobtinovi cmocki. Te zakuhaš, ko je obara že popolnoma gotova. Mešaj 4 dkg masti.

kutska, stoječega ob reki Angari. Mali kraj Liveničnaja je stal mično blizu jezera, kjer teče iz njega Angara. Zagledali so tudi izliv Selenge; z visokih planot Mongolije v Bajkalsko jezero se izlivajoče največje reke, otoke in iz Irkutska in Transbajkalijo držečo cesto.

Jezero je bilo čisto zamrзло. Številni splavi, ladjice in majhni parniki so čakali na pomlad, ko se bo stajal led, da bodo spet nadaljevali vožnjo. Neštevilno sani je drselo čez led. Rajši so se vozili po gladki ledeni površini kakor pa po novi ruski vožni cesti, ki je bila strma in nevarna.

»Kako lep razgled!« je vzkliknila Marija vsa prevzeta. »Ali se bomo tudi mi peljali čez jezero?«

»To je jezero med najlepšimi sibirskimi jezeri.« je menil njen brat. »Toda čezenj je prevelik promet s sanmi. Mislim, da bo druga pot za nas primernejša.«

Inženjer je soglašal z njim. »Nova cesta je varnejša za nas. Razen tega nas najbrž čakajo naši jetniški tovariši tam pri Haja-Mirinsku.«

Voznik je usmeril konje na to cesto. V velikih vijugah se je začela pot navzdol.

Z gore Koja izhajajoča cesta se začnjenja na levem bregu Angare, teče potem niže skozi romantično dolino reke Kaje in dalje med gorami proti Irkutsku. Drži zdaj vzdolž jezera, zdaj se od njega oddaljuje, teče za Kulturem čez gorovje, ki nudi krasen razgled, in je njena zadnja postaja Bojovsk na južnem koncu jezera. Tu se začnjenja nova cesta, ki drži do dveh važnih ruskokitajskih mejnih tržišč.

Vozili sta hiteli. Zdaj je držala cesta na-

1 jajce in malo soli. Prilij četrtilno litra mleka, tri osminke litra krušnih drobtin in pol osminke litra moke. Dodaj še malo oreščka in naredi za oreh debele cmocke. Te zakuhaš v obaro in jih pusti 5 do 7 minut vreti.

Jabolčni zvitek. Napravi vlečno testo iz pol litra moke, mlačne vode in malo soli. Testo gneti precej dolgo. Najbolje je, da ga mešaš ob desko za rezance, dokler ne dobi mehurčkov. Nato ga pokrij s pogreto posodo in pusti počivati 25 minut do pol ure. Medtem ko testo počiva, olupki kak kilogram dobrih kislih jabolki; razreži jih na strgalniku (kakor kislno repo). Ko je testo dovolj časa počivalo, ga razvleci, gornji del namaži z mastjo in nadevaj na četrtilno testa pripravljena jabolka. Potresi jih precej s sladkorjem, z nekoliko cimeta in s pečično drobtin. Nato zvij testo, dokler je nadevano. Ostali del testa pa dobro namaži z raztopljeno mastjo, nakar zvijaj testo naprej, dokler imaš še kaj. Ko si to napravila, namaži z mastjo počolgovato posodo, v katero daš poprej pripravljene zvitek. Pomaži ga z jajcem in ga počasi peči. Tako pripravljen zvitek je zelo okusen. Zlasti je skorja prav okusna in se drobi kakor masleno testo. To slastno jed lahko kdaj pa kdaj privoščiš svoji družini vsaka dobra gospodinja.

Popotnikova torba

Slaba vinska letina v Slovenskih goricah

Gornja Radgona, 14. oktobra

Tako neugodne vinske letine ne pomnijo niti najstarejši vinogradniki; zato nikakor ni čudno, da zre vsakdo s strahom v bodočnost iz bojazni, da z bore obetajočim izkupičkom za letošnji pridelek ne bo mogel kriti obdelovalnih stroškov in davščin. Kakor za malega vinogradnika pomeni letošnja trgatega tudi za obubožanega viničarja slab obračun in s tem v zvezi bedo, ker navadno vsak gospodar uravna svoj obračun z viničarjem v skladu z doseženo letino in uspehom. Poprej na nekaterih krajih skrbno obdelani vinnogradi, katerih ni zajela toča, so do nedavnega kazali še obilen pridelek, katerega pa so uničevale neprestane nevihte. Tako je uničila precejšnje pridelke ploha in neurje nedavnega sobotnega jutra, ko je med hudim nalivom tudi treskalo. Le malo je še ostalo zdravega grozdia za trgatega.

vkreber, zdaj se je nižala. Zdaj je tekla ob gozdnatem skalovju, ki je zapiralo pogled na jezero, zdaj se je vila po malih visokih planotah. K sreči je bila brez ljudi. Vsi potniki so rajši ubrali pot čez jezero.

Proti deseti uri dopoldne so se ustavili ob robu nekega gozda, da bi si poiskali skrivališče, ker se podnevi niso upali potovati.

Srečanje s kakšnim Burjatom bi lahko imele za posledico naznanitev oblastvom, ker je sibirski vladar razpisala nagrado na prijavi opobeglih kaznjencev Razen tega so bili tudi konji potrebni odpočitka.

Medtem ko sta Dimitrij in inženjer pripravljala pod drevjem čaj, sta Ivan in voznik iskala jamo, ki jih je bilo tam okoli več.

Kmalu sta našla zadosti veliko, ki bi nudila zavetišče tudi konjem in voziloma.

»Kakor ustvarjena je za nas,« je menil Ivan. Tu lahko mirno ostanemo do pozne noči, zažgemo velik ogenj in si pripravimo opoldansko kosilo. Naša gospodična Marija bo lahko dobila prav dobro juho. Dimitrij mi je pripovedoval, da mu je hetman Baunje dal dve vrečici posušenih kosov mesa in slanine hkratu z raznimi drugimi živili.«

Mladenka se mu je lahko zardevša zahvalila za skrb.

Ko so stopili v jamo, so opazili v snegu sledove roparskih živali.

»Najbrž je bila divja mačka. Teh živali biva baie mnogo po teh jamah,« je dejal polkovnik.

»Bom takoj pregledal jamo,« je rekel student Ivan, vzel svetilko s sani in osvetlil vsak kotiček v razsežnem, visokem podzemskem prostoru.

sokih gor ognjeniškega izvora. Dolgo je šeststo kilometrov. V njem je velikanška količina vode. Njegova globina dosega stiritisoč petsto šolnov in še več, tako da ga smatrajo za najgloblje jezero na svetu.

Tristo rek se izliva v njegovo kotlino, vendar teče iz njega le ena reka, Angara. Ta teče mimo Liveničnaja in Irkutska ter se izliva pri mestu, ki ima po njej ime, v Jenisej. To jezero je bilo ruskim učenjakom zmerom uganka. Kje ostane vsa velikanska količina vode iz tristo rek? Nihče še ni tega dočgnal. Domnevajo, da ima jezero podzemski odtok in morda celo zveze z morjem. Skoro gotovo mora biti tako, kajti sicer bi ta voda morala preplavljati bližnje velike doline.

Se drugi čudoviti pojavi so zanimali učenjake. Pojavila se je podobni plimi in oseki, ki so kazali na to, da je jezero res zvezano z morjem, vroči vreli, ki so udarjali iz globine, in morski potresi, ki so vznemirjali vodovje.

Ljudstvo, bivajoče na obrežju, se upravičeno boji jezera, ki je zmerom tako zelo razburkano in nevarno. Ljudje smatrajo jezero za živo bitje, ki je zdaj prijazno, zdaj sovražno nasproti ljudem. V svojem praznoverju trdijo, da jezero zameri vsakomur, ki ga ne imenuje morje, in da mora umreti vsakdo, ki ga ne imenuje prav.

Bajkalsko jezero imenujejo tudi Sveto jezero. Burjati so bili v starih časih zgradili svetišče na njegovem obrežju. Še danes častijo nekatere obrežne skale kot čarovniške kamne.

Z višine griča so imeli begunci razgled na veliko kotlino v vsem njenem veličastvu. Videli so tudi dalje — v razdalji inajmanj dvajsetih milj — pozlačene kupole mesta Ir-

Zaradi slabe vinske letine so zaloge starih vin v zadnjih dveh tednih dosegle nenavadno visoke cene, celo do 12 din v prodaji na debelo. Da pa zalog mali vinogradnik nima, je jasno, ker čaka, da vnovči svoj bore pridelek takoj od stiskalnice po nizkih cenah, večji vinogradniki pa bodo s svojimi zalogami dosegli kaj lepe dobičke. Porast cen vinskim zalogam so seveda izkoristili tudi gostilničarji ter zvišali cene pri vinu od 2 do 4 din pri litru, tako da piješ v osrčju vinorodnih goric odprta vina po 16, 18 do 20 din liter.

Najveselejše vinogradnikovo delo se spre-

minja letos zaradi skrajno neugodnih vremenskih neprilik skozi vse leto v najbolj neugodno vinsko letino. Prejšnja leta so se zlasti mali vinogradniki že med letom zadolžili na račun jesenskega pridelka z nakupom raznih življenjskih potrebščin. Toda letos so tudi trgovci prenehali s krediti. Zato ni čuda, da ljudstvo v tukajšnjem vinogradnem okolišu ni oskrbljeno za zimo z obleko, obuvalom in kurivom. Potrebno bi bilo, da oblašti tak položaj našega vinogradnika pri predpisu davščin upoštevajo že zdaj, ne šele naslednja leta.

Shranjevanje zelenjave za zimo

Mnogo naših zelenjadnih rastlin moremo hraniti sveže tudi za zimsko prehrano. Zelenjavo in tudi razno korenje ohranimo sveže za zimo, ako ju denemo v klet, ali pa v prazno gnojno gredo, večkrat pa tudi v nalašč za to izkoplane jame, ki se pokrijejo z deskami ali tudi s steklom, v mrazu pa tudi še s slamnatim gnojem.

Zelenjadna klet mora biti dovolj topla, svetla in suha ter se mora dati dobro zračiti. V zatohli kleti rada nastane gniloba, temna klet pa je primerna samo za korenje ali blede zelenjavo. Za rastline, ki se izkopljejo s koreninami, je potrebno pripraviti 30 centimetrov globoko gredo iz prsti, pomešane s peskom. Rastline s koreninami se iz vrta ali polja izkopljejo v lepem vremenu, preden nastopi mrz. Otrebiti se morajo vsi poškodovani listi, nato pa se trdno posadijo v klet tako, da stojijo pokonci druga tik druge, toda posajene nekoliko globlje kakor zunanaj.

Rastline, ki naj ostanejo tudi pozimi zelene, kakor koleraba, ohrovt in peteršilj, se vsadijo v svetlih in zračnih kletnih prostorih. Zelenjava pa, ki naj obledi, kakor endivija, zelena itd., na bolj temna mesta, da njih mladi listi obledijo in postanejo nežni in krhki.

V klet presajeno zelenjavo je potrebno večkrat pregledati in vse od gnilobe napadene liste takoj odstraniti, da se gniloba ne razširi. Ko se prst popolnoma osuši, jo je potrebno nekoliko zaliti; pri tem pa je treba paziti, da se ne oškrope rastline. Ob milem in toplem vremenu je priporočljivo odpreti vrata in okna, da nastane preprih. Ne smemo pa jih pozabiti čez noč zapreti, da se klet

preveč ne ohladi. Mala okenca kleti ostanejo ponajveč odprta, le v hudem mrazu in ponoči naj bodo zaprta. Če pa nastopi izredno hud mrz, obvarujemo rastline tudi s tem, da jih obložimo s konjskim gnojem.

Zeljate in ohrovtove glave hranimo tako, da jim porežemo kocene ter glave položimo na deske. Lahko pa jih povežemo pri kocenih (koceni se v tem primeru ne odstra-

Slajenje mošta

Letos so trte zelo slabo obrodile in še to, kar je ostalo grozdja na trtah, ni dobilo zaradi preobilnega dežja in prenizke toplote dovolj sladkorja. Od letošnjega grozdja je vinski pridelek mnogo slabši kakor po navadi. Na vsak način bo treba vino sladiti. Zato je tudi državna oblast uvidela potrebo slajenja mošta. Dovoljenje za nakazilo sladkorja je dospelo malo kasno, zato bodo morali vinogradniki pač pohiteti, da dobe sladkor pravočasno, ker pozno slajenje ne učinkuje dobro na izboljšanje vinskega pridelka.

Vinogradnik, ki hoče svoj vinski pridelek pravilno sladiti, mora najprej preizkusiti, koliko sladkorja vsebuje mošt. Preizkušnja se izvrši neposredno po stiskanju grozdja, preden začne mošt vreti. Mošt mora biti za preizkušnjo popolnoma čist. Vzameš liter čistega mošta, ki ga precediš skozi čisto platno ter nato filtriraš skozi bel pivnik, nato ga preiščeš s tehtnico.

Tehtnico, ki kaže težo 1 litra in obseg sladkorja v moštu, bi moral imeti vsak vinogradnik ter je zlasti potrebna v takih letih, ka-

nijo) po dve in dve glavi skupaj in jih obesimo na kak drog. — Cvetača se shrani na ta način, da se odreže 1 dm pod rožo. Otrebiti se vsi večji listi, pristrižejo krovni listi ter se obesijo posamezne glave z vrvicami na pripravljene droge.

Peteršilj se v teku oktobra izkoplje in se mu potrgajo vse peteršiljke do srca. Zagnejo ga v kleti v pesek, tako da glave gledajo iz peska.

Korenje pustimo jeseni za zimsko uporabo lahko v zemlji in ga pokrijemo s slamo ali listjem, da ne zmrzne. Lahko ga pa tudi izkoplje in mu porežemo liste ter ga pokonci postavljenega nasipamo v jame ter ga s prstjo zagnemo in s slamo ali listjem pokrijemo. Korenje hraniti za zimo v kletih ni priporočljivo, ker kmalu zvone in izgubi svoj prijetni okus.

Repo hranimo navadno v do dva metra globokih jamah, ki jih obložimo s slamo. Tako pripravljen prostor se napolni z repo, ki jo pokriješ najprej s slamo in potem še z izkopano prstjo. Kadar pa nastopi hud mrz, je dobro, če kup naložiš še z gnojem, da repe mrz ne pokvari. Kadar se jama odpre, se mora repa naglo porabiti.

kor je letošnje, če hočeš pridelek primerno zboljšati z zadostno množino sladkorja. V pripravljeni cilindri natočiš pripravljeni liter mošta. V mošt v cilindru se počasi spušča dobro očiščena in z mehko suho krpo obrisana moštna tehtnica, ki na prednji strani lestvice pokaže težo litra, na zadnji strani pa, koliko gramov sladkorja vsebuje liter mošta.

Da bo vino dobro, mora mošt vsebovati vsaj 24 stopinj sladkorja. Če mošt ne vsebuje toliko sladkobe, kar letos najbrže prav noben mošt ne bo vseboval, ga izboljšaš, če mu primešaš v ogretem vinskem moštu za vsak hektoliter in za vsako manjkajočo sladkorno stopinjo 83 dkg sladkorja. Na ta način izboljšano vino je čisto vino. Tako slajenje se imenuje »šaptaliziranje«.

Drug način izboljšanja in pomnoženja vina dosežemo s tako imenovanim »galiziranjem«, ako pridamo vinskemu moštu še pred vrenjem v topli vodi raztopljeni sladkor. Ta način slajenja bi bil letos pri pičlem vinskem pridelku še najboljši.

Ivan je sicer našel kup obglodanih kosti, a živali ni odkril nikakih.

»Gotovo so pobegnile,« je rekel pomirjevalno.

Begunci so kosili prav dobre volje in nato legli na svoje kože, da bi nekaj ur spali Ivan Sandorf in Dimitrij naj bi menjaje se stražila. Ležala sta pri vhodu v jamo.

Komaj je Ivan zamenjal Dimitrija, je zaslišal zamolklo renčanje.

»To bo divja muca, ki domneva, da so v jami snežni zajci, ne pa ljudje,« je godrnjal. Zdjaci pa je prestrašen odskočil. Zapazil je bil kakšnih dvajset korakov od jame veliko, leopardu podobno divje zroč žival. Bila je meter visoka in dober poldrugi meter dolga. Njena koža pa ni imela rdečkastih lis in ne črnih prog, temveč je bila srebrno siva z okroglimi, črnimi lisami. Vzdolž hrbta je imela temno progo. Njen rep je bil podoben tigrovemu repu.

Ivan je pograbil puško in stopil na prosto, da bi si natančneje ogledal žival, ki je bila medtem splezala na drevo. Ko se je čutila ogroženo, je zagnala krik, sličen leopardovemu. Njene oči so se bliskale.

Student je pomeril. Strelu, ki je odmeval v gozdu, je sledilo divje tuljenje. Sandorf je hotel znova nabiti puško, toda roparska žival je skočila z drevesa, zgrabila svojega napadalca in ga podrila. Nato pa je planila preko njega v jamo. Njej je sledila podobna zver, ki je bila doslej skrita v vejstvu nekega drevesa.

Strel je bil zbudil speče potnike. Planili so z orožjem v rokah na prosto v domnevi, da jih je presenetila četa kozakov.

Tedaj so zapazili na tleh ležečega Ivana.

»Ali ste ranjeni?« ga je vprašala Marija in se plašno nagnila čezenj.

»Tokrat sem bil deležen le strahu. Zver je bila tako milostna, da me ni usmrtila!«

Zdjaci so zaslišali glasno rezgetanje in topotanje konj v jami. Odrtrgali so se in planili iz jame v smrekov gozd. Begunci so se vrgli proti njim in posrečilo se jim je, prijeti jih in znova privezati.

Obe zveri sta se skrili v najtemnejšem kotu v ozadiju jame. Ivan je predlagal, da bi ju pustili pri miru v njih domu in da bi se preselili v drugo zavetje.

»To sta dva izbisa, imenovana tudi snežna leoparda,« je rekel inženjer. »Te zveri žro ovce in koze, toda če so izstradane, napadajo tudi ljudi.«

»Leopardi so tu v ledu?« je vprašala Marija začudena. »Te zveri vendar ljubijo le toploto.«

»Tej vrsti leopardov pa je všeč mrz. Zato žive pretežno na visokih gorah.«

Medtem so drugi šli v jamo, da bi spravili iz nje trojko in sani.

Z revolverji oboroženi so previdno stopali v jamo pričakujoč napada. Tedaj so zaslišali zamolklo renčanje in zagledali v temi dve zelenorumeni se bleščeči očesi, ki sta več sekund strmeli v vsiljivce.

Polkovnik je pomeril v te oči. Strel je zagrnel. Zver je napravila velikanski skok in se nekaj korakov pred Vasiljevimi zvrnila na tla.

»Po njej je,« je vzkliknil Ivan.

Drugi izbisa pa je zdaj z vzdignjeno šapo skočil proti napadalcu.

Inženjer Storm, ki je bil tudi prišel v jamo, je z bliskovito naglico potegnil polkov-

nika v stran in ustrelil z njegovo puško. Dobro merjeni strel je zadel zver v široko odprto žrelo in ji razbil glavo.

»Mojstrski strel!« je vzkliknil student. »Ta strel je rešil polkovnika!«

Ta se je zahvalil inženjerju in rekel: »Zdaj pa naprej, tovariši! Svoje potovanje moramo spet nadaljevati!«

30. poglavje

KOČA ZAVRŽENCEV

Pol ure zatem so zapustili potniki gozd in se spet vozili po cesti, držeči proti južnemu obrežju Bajkalskega jezera.

Čisto se je stemnilo. Nebo je bilo polno snežnih oblakov in hud mrz je vladal zavoljo severnega vetra.

Konji so s svojimi podkovanimi kopiti pri naglem teku vzdigovali takšne snežne oblake v zrak, da so bili bežeči včasih kar zakriti z njimi.

Tako so se vozili vso noč. Ob petih zjutraj so bili v bližini jezera. Že so hoteli kreniti s ceste, po kateri so se doslej vozili, ko je inženjer Storm zagledal četo vojakov, ki je v diru prihajala iz smeri Bajkala.

»Za vraga!« je kričal inženjer. »Kozaki so!«

Vsi so planili pokoncu.

»Odrezati nam hočejo pot,« je vzkliknil Ivan, ki je bil stopil na svoj sedež, da bi boljše videl.

Obe vozili sta obstali.

»Gotovo jih je poslal guverner, da bi preprečil naš beg čez mejo. Nedvomno je bil zdaj obveščen o našem begu,« je rekel razburjeno polkovnik.

(Dalje.)

Tudi s petiotiziranjem si bo letos vinogradnik skušal pomnožiti vinski pridelek. Petiot je lahko vino, za domačo uporabo prav primerno. Napravi se iz tropin, ki ostanejo po stiskanju grozdja. Takoj po stiskanju nalijete na tropine sladkorne vode. Zmes tropin in vode se dobro premeša in pusti potem v kadeh, da vre toliko časa, da ne vzhajajo nikaki mehurčki več. (Tropine ne smejo ostati niti za kratek čas suhe, ker bi se v tem primeru pričela takoj tvoriti očetna kislina in tropine ne bi bile več za drugo uporabo kakor

za kis). Sladkorna voda odvzame tropinam kislino in čreslovino in sladkor se s pomočjo vrenja pretvori v vinski cvet. Sladkorna voda je treba pripraviti že pred uporabo s tem, da damo sladkor v vodo, kjer ga pustimo nekaj ur in potem to zmes zmešamo v približno 20% ogreti vodi. Kot merilo za pravilo petiota naj služi sledeče: na tropine 1 hl vina daj 66 litrov sladkorne vode iz približno 6 do 7 kg sladkorja. Pripomniti pa velja, da bo petiot toliko boljši, kolikor manj bodo tropine iztisnjene.

Mravelj je mnogo vrst

Kitajci goje že več kakor 800 let posebno vrsto mravelj, ki se hranijo z gosenicami in z drugim mrčesom, da tako varujejo pred gosenicami nasade pomaranč in mandarin. V takem vrtu se ne more zarediti nobena gosenica. Mravlje stalno tekajo po steblih in vejah dreves in sproti ugonablajo mrčes, nasadom pa ne storijo nobene škode. Na otoku Javi prinašajo domačini mravlje s polja in gozda in jih devajo na mangova drevesa, da jih očistijo škodljivega mrčesa.

Ta vrsta mravelj je v vsakem pogledu koristna. Je še mnogo vrst drugih mravelj, ki so zelo škodljive in nevarne. Te so strašne škodljivke, ki v kratkem času lahko opustošijo cele nasade. Pred njimi so zlasti v nevarnosti veliki nasadi kave v Braziliji. Mravlje plezajo na bilke in jih grizejo. Če pomislimo, da je takih mravelj na milijone, potem lahko vemo, kakšno škodo povzročijo.

Se strašnejše so mravlje potovalke, ki žive zlasti v Afriki. Te živalce so dejansko gospodarice velikih pokrajin in so pravi strah živali in ljudi. Za vrsto mravelj, ki se imenuje snafu, ni nobenih zaprek. Velikanske kolone teh mravelj se prebijajo skozi pragove; če nalete na kako žival ali človeka, ga napadejo z velikim pogumom. Mnogo škode povzročijo med živino. Ko žival začuti pri-

sotnost snafujev, postane nemirna, podere ograje in se razbeži na vse strani. Če naleti na kako žival glavna kolona snafujev, ostanejo od nje v kratkem času le še bele kosti. Lepšega okostnjaka si ne moreš misliti, kakor ga puste snafuji. Snafuji napadajo tudi druge žuželke, gosenice in ostali mrčes. V zapuščenih vaseh je kaj kmalu konec sodobnega mrčesa, zlasti znanih tropskih stenec. S te strani so v neki meri te mravlje celo koristne. Domačini se jih zelo boje.

Nekatere vrste mravelj potovalk potujejo samo ponoči. Na svoj način so zanimive mravlje krtice. Naglo si kopljejo rove pod zemljo, kjer potujejo. Na čelu take kolone so pionirji, ki gradijo rov, za njimi pa gredo ostale mravlje. Kilometre in kilometre potujejo skozi džungle in stepe, čisto nevidno. V vročih tropskih krajih so mravlje potovalke velika nevarnost, pred katero je človek skoro brez moči. Za kmetijske kraje so lahko tudi koristne, ker uničujejo škodljive žuželke in gosenice.

Kolona mravelj potovalk sama po sebi je zelo zanimiv pojav. Kot prava vojska ima patrole, zaščito od zadaj in straže ob bokih, ki svare svoje tovarišice pred nenadnimi nevarnostmi.

Zverjad dela škodo

Kočevje, 15. oktobra

Tekočo jesen se spet pojavljajo od vseh strani kočevskega okraja pritožbe o škodi, ki jo povzročajo na poljih zverjadi. Letina je že itak slaba, poplave so ponekod še pomagale, zdaj pa je prišla še zverjad. Človek v mestu si misli, češ, saj ni tako hudo! Če si pa ogledate pustošenje po njivah, boste razumeli pritožbe kmetov. Ponekod so cele njive korenice opustošene. Zverjad prihaja ponoči čisto blizu človeških selišč. Kmetje si pomagajo s stražami in strašilnimi ognji, a vse skupaj premalo ali nič ne zaleže. Lovski zakupniki tudi ne morejo odvrniti škodljivcev. Ponekod so lovski čuvaji šumske uprave organizirali love na divje svinje, na katere pozivajo kmete. Odškodnina, ki jo dobivajo ti za uničene pridelke, je smešno nizka in skoraj ne prihaja v poštev.

Kmetje zahtevajo tudi, da banska uprava ukine uničevanje medvedov, češ, da so se ti spet razpasli. Koliko je resnice na tem, naj povedo lovci! Deloma utegnejo imeti kmetje prav. V bližini Koblarjev je pred kraskim nekdo doživel ne posebno prijetno srečanje z medvedko, ki je prišla za svojim mladičem. Postavila se je na zadnje noge in pričela renkati, tako da je prizadetih hitro pozabil na svoje trde kosti in spoznal, da so še kaj pripravne za dirko.

Res je, da imajo kmetje precej škode od zverjadi in da so njihove pritožbe upravičene, čeprav jih lovci ne slišijo radi. Največ je po kočevskih poljih divjih prašičev in dihurjev, ponekod pa prevladujejo medvedje, ki seveda več pospravijo.

MOČNA ZADRUGA.

Kmet se zagovarja pred sodnikom. Pa je nanoslo, da ga je sodnik vprašal, ali je njih zadruga močna. Kmet nič kaj prav ne razume, misli in misli, nazadnje pa pravi:

»Ho gospod sodnik, močna pa močna! Kar se ga po gostilnah malo navlečemo, premlatimo vso vas, če je treba.«

Dežela 192 vulkanov

Tri elementarne katastrofe so tri šibe Japonske — potresi, vulkani in tajfuni. Na Japonskem je vsako leto več potresov kakor v vseh drugih državah sveta. Na japonskih tleh je 192 vulkanov in od teh jih še vedno deluje 54. Pred vsakim izbruhom vulkana imajo na Japonskem potres, če ga pa že ni pred izbruhom, nastane po njem. Pristojni zavod cesarske univerze v Tokiu je registriral v zadnjih 32 letih 30 tisoč potresov. To pomeni, da je bilo na Japonskem vsako leto okrog 1000 potresov ali vsak dan trije. Seveda je pretežna večina potresov na Japonskem lažjega značaja, saj bi sicer že davno ne bilo na japonski zemlji nobene hiše več. Večina potresov ne povzročijo škode in tudi človeških žrtev ne zahteva.

Neposredni vzrok nemirne zemlje na Japonskem so deloma že omenjeni ognjeniki, deloma pa ogromna globina morja vzhodno od japonskega otočja. Tu je namreč morje na nekaterih krajih globoko do 8000 m. In izpremembe, nastajajoče v teh globinah vplivajo seveda na otočja japonskega cesarstva. V Jokohami imajo najzalogstnejši muzej na svetu, namreč muzej potresov. V njem zbrani okraski, reliefi in fotografije in druge stvari spominjajo posetnika na potrese na Japonskem v zadnjih desetletjih. Najstrašnejša katastrofa je zadela Japonsko leta 1923, ko je zahteval potres pol milijona človeških žrtev v Tokiu, Jokohami in drugih cvetočih japonskih mestih, od katerih so ostale samo razvaline. Zato tudi grade Japonci po pretežni večini samo pritrilne hišice iz lesa. Japonske hišice stoje največ 50 let, potem jih pa podro in zgrade nove.

× **Barve proti slabim živcem.** Da vplivajo barve na človeka, je znano. Že dolgo je doganjano, da zelena ali modra barva človeka pomirita. Posebno nevarna je rumena barva, ker vzbuja ljubosumnost. Zakonski mož, ki bi sicer ne videl nič slabega v tem, ker je žena veselo kramljala z njegovim prijateljem, bi takoj pobesnel ob misli na to kramljanje, če

bi stopil v rumeno poslikano sobo. Zlasti živčno bolnim ljude mprporočajo, naj bodo previdni pri izbiri barv. Melanholikom priporočajo rdečo barvo, ki človeka razveseli. V rdeči obleki moški ne more hoditi in z rdečilom tudi ne more pisati v pisarni. Tako mu preostaja samo rdeči nos tovariša, ki naj se melanholik čim večkrat ozre nanj. Ljudem, podvrženim duševni potrtosti priporočajo vijoličasto barvo. Če je zakonski mož potr, naj kupi ženi novo obleko vijoličaste barve. Paziti pa mora seveda, da potem, ko dobi od šivilje račun, ne postane še bolj potr.

× **Po uhljih spoznaš človeka.** V mesečniku »Švicarski mesečnik za naglušne« je bil objavljen zanimiv članek o obliki človeškega uhlja, po katerem je baje mogoče spoznati človeka. Človeški uhlj ima najrazličnejše oblike. In vrsta teh raznolikosti je privedla do primerjanja s človeškimi značajmi. Primerjava je pa pokazala, da kažejo nizko stoječa ušesa človeka močnega značaja, ki lahko postane tudi nasilen. Proč štrleča ušesa so znak živahnosti ljudi. Prilegajoča ušesa kažejo nasprotno počasnega, lenega človeka. Obenem pa pričajo taka ušesa o notranji uravnovešenosti in miru, medtem ko imajo proč štrleča ušesa večinoma prepirljivi, vedno ugovarjajoči in svoje lastno mnenje drugim vsiljujoči ljudje. Čim manjši je poduhec, tembolj vase zaprt je človek, čim večji je uhlj, tembolj je človek odkrit. Dolg in ozek poduhec kaže na preračunljivost v čustvenih zadevah in prebrisanost. Močno izbočene uhlje imajo bojeviti ljudje. Nadarjeni ljudje imajo zgornji del uhljev silno izbočen. O dobrih duševnih lastnostih priča močan rob poduhca, ki je pa obenem znak nedostopnosti in trme. Močno zavito poduhce kaže na dobrodušnost in dovtetnost. Ljudje s polnimi in krepkimi poduhci so navadno iskrenejši od tistih, ki imajo tenke in majhne poduhce. Ljudje s prirasčenimi poduhci se odkljujejo s plahostjo in nesamostojnostjo, taki ljudje nimajo radi družbe. Suh in prirasel poduhce izdaja suhoparnega, dolgočasnega človeka.

PONOČI NA CESTI

»Čuj prijatelj, kam pa hočeš tako pozno ponoči?«

»Stanovanje grem iskat.«

»Kaj ponoči?«

»Da, svoje stanovanje iščem.«

ZAGOVORIL SE JE.

»Ali priznate, da ste vlomili?«

»Ne.«

»Ali ste bili že kdaj kaznovani?«

»Ne, to je bil moj prvi vlom.«

SIROMAK

Gospodu se je v ženski družbi primerila glasna nesreča.

»No, veste kaj.« je vzkliknila neka gospodična, »kaj takega se mi pa še ni pripetilo.«

»Ni, mogoče,« se je začudil gospod. »Jaz sem pa čisto mislil, da se je meni.«

ZADOŠČENJE.

»Mojo ženo ste užalili, gospod. Zadoščenje zahtevam!«

»Prosim! Tamle je moja žena, pa jo užalite!«

VAŽEN VZROK

»In kaj imate pravzaprav proti moji poroki z vašo hčerko, gospod Vrtovec? Saj ne pijem, ne kadim, ne kvartam...«

»Saj to je tisto? Ali mislite, da bi mi bilo prijetno, če bi mi vas neprestano dajali za zgled?«

Za SMEH

Matajev Matija je prišel prvič v muzej, kjer se je ustavil ves začuden pred smornatim kipom, ki je predstavljal starega vojaka. Temu vojaku je manjkal nos, uho, leva roka in desna noga, spodaj pa je bil napis »Zmagovalec«. Matajev Matija se je popraskal za ušesom in dejal: »Zdaj bi rad videl, kakšen je bil šele premaganec!«

PREZGODAJ JE BILO.

»Na policijo pride možak in reče:

»Moja tašča se je obesila.«

»No, ali ste jo odrezali?«

Tedaj odgovori možak:

»Ne. Saj je še živela!«

ZAHTEVAJTE NOVI CENIK

NAJVEČJA DOMAČA TRGOVSKA
HIŠA V JUGOSLAVIJI

Sternecki
CELJE 97

RADIO

Liubliana

od 20. do 26. oktobra

Nedelja, 20. oktobra. Ob 8: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Duet citer (Slavka Peklar in M. Hebein). — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. — 9.45: Verski govor (dr. Lambert Ehrlich). — 10.15: Nedeljski koncert radijskega orkestra. — 11.45: Narodne pesmi ob spremljevanju harmonike (sestre Stritarjeve, A. Stančko). — 12.30: Objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Kmečki trio, vmes citraške točke na ploščah. — 17: Kmetijska ura: Gnojenje vinogradov (Vladimir Kuret). — 17.30: Kranjskogorsko zabavno popoldne. — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Za boljšo voljo (plošče). — 20: Tamburaški orkester (vodi L. Karmelj). — 20.45: Koračnice slavnih skladateljev (plošče). — 21.15: Samospevi Mirka Jelačina, pri klavirju prof. M. Lipovšek. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Valčki in polke (plošče).

Ponedeljek, 21. oktobra. Ob 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Poljski napevi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Zdravstvena ura: Duševno zdravstvo (dr. A. Breclj). — 18.20: Koroške narodne (plošče). — 18.40: Slovenski narodni zemljevid (Bogo Grafenauer). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.40: Plošče. — 19.50: Hudomušnosti (Fr. Lipah). — 20: Smetana: Libuša, slavnostna uvertura (plošče). — 20.10: Oton Zupančič: Veronika Deseniška, tragedija v 5 dejanjih. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Koncert radijskega orkestra.

Torek, 22. oktobra. Ob 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Mandoline in balalajke (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 14.15: Šolska ura: Ob 40letnici gluhoemnice (Zdravko Omerza). — 18: Solistični koncert: violoncello (prof. Čenda Šedlbauer, pri klavirju prof. M. Lipovšek). — 18.40: Viri in izraba energije (prof. Miroslav Adlešič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.40: Plošče. — 19.50: Gospodinska posvetovalnica (Helena Kelhar). — 20: Okrogli napevi (plošče). — 20.30: »Pisana majolka«. Jesenski narodni spored. Sodeluje radijski komorni zbor in radijski orkester. Dirig. Sijanec. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Lahka glasba (plošče).

Sreda, 23. oktobra. Ob 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Nekaj komornih zvokov (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Pisano polje (plošče). — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: Dober urnik — pot do uspeha (Janko Sicherl). — 18.20: Mladinska ura: Spominjajmo se grobov naših pesnikov in pisateljev (prof. Fr. Vodnik). — 18.40: Delavsko sodišče (Stane Golob). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Uvod v prenos. — 20: Prenos iz ljubljanske opere.

Četrtek, 24. oktobra. Ob 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Iz opere (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Harmoniko igra Rudolf Pilih. — 14: Poročila. — 18: Za vesele ljudi (radijski orkester). — 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Domači kvartet. — 20.45: Reproduciran koncert simfonične g'asbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Vsakemu nekaj (radijski orkester).

Petek, 25. oktobra. Ob 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura: Razgled po Poljanski dolini — pokrajinska oddaja. — Izvajajo učenci in učenke ljudske šole v Škofji Loki, vodi Janko Sicherl. — 12: Naše veselje (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. —

14: Poročila. — 14.10: Turistični pregled. — 18: Sege in običaji Slovencev ob smrti. — 18.20: Rih. Strauss: Smrt in preobražanje, simf. pesnitev (Berlinski simf. orkester — plošče). — 18.40: 40letnica ljubljanske gluhoemnice (Zdravko Omerza). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Za planince: Turistovska oprema (dr. Anton Mrak). — 20: V plesnem ritmu (plošče). — 20.30: Godalni kvartet (Ornikova, Marin, Ivančič, Šedlbauer). — 21.15: Orkester Paul Whitemann (plošče). — 21.30: Pol urice s Schubertom (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Vesel, vesela, veselo (radijski orkester).

Sobota, 26. oktobra. Ob 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Malo za šalo, malo za res, malo za petje in malo za ples! (Pisan reproduciran koncert). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Malo za šalo, malo za res, malo za petje in malo za ples! (Pisan reproduciran koncert). — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: Striček Matiček kramlja in prepeva. — 17.30: Vesele v gozdu (plošče). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Za delopust igra radijski orkester. — 18.40: Sueški prekop (Viktor Pirnat). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.40: Za uho in za peto (plošče). — 20: Zunanepolitični pregled (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: »Pod drobnogledom«, vrsta satiričnih prizorov. Spisal Jože Vombergar, izvajajo člani radijske igralske družine. — 22: Napovedi, poročila.

Kaj vse so storili v naglici

Zanimiv uspeh je dosegel lastnik tekstilne tovarne v Pensilvaniji Thomas Kitson. Dal si je narediti novo obleko iz sveže volne. Obleka je bila narejena v šestih urah in štirih minutah. Zjutraj ob pol šestih je dobila njegova tovarna sveže striženo volno, ob desetih je bilo blago že izdelano, krojač pa je takoj prijel za delo in po obedu je že poslal Kitsonu obleko.

Številčno največji uspeh v porokah je dosegla Terezija Vauhnova, ki je bila leta 1912 obtožena, da se je dvakrat omožila. Med obravnavo pa je prišlo do presenetljive ugotovitve, da ni sklenila samo dveh zakonskih zvez, temveč 62. Njeni možje so živeli v raznih državah. Vauhnova je bila v petih letih 62krat nevesta.

Zanimiv je tudi rekord leta 1844 umrlega pisatelja Williama Beckforda. V treh dneh in treh nočeh je napisal veliko povest. Vse tri dni in tri noči ni zatisknil očesa, pa tudi zaužil ni ničesar. Ves čas je nepretrgoma pisal. Bil je sicer angleški pisatelj, toda povest je napisal v francoščini in šele pozneje jo

je prevedel v angleščino. Čeprav je bila povest napisana tako hitro, jo ljudje zelo radi berejo.

V 14. stoletju je živel vitez Jean de Sainter, ki se je tudi lahko pohvalil s svojevrstnim rekordom. Na desnem očesu je nosil 12 let črno obvezo, čeprav je bilo okoli povsem zdravo. Bil je v vojnem ujetništvu in Angleži so tako grdo ravnali z njim, da se je po osvoboditvi zarekel, da bo tako dolgo nosil črno obvezo na desnem očesu, dokler se jim ne bo maščeval. Boril se je dvanaest let, preden je mogel obvezo odložiti.

Cesar Heliogabal je zasedel prestol, ko mu je bilo 24 let in čeprav je bil čez štiri leta umorjen, je dosegel med svojim kratkim vladanjem rekord v zapravljenosti. Prirejal je tako sijajne gostije, da je veljala samo ena večerja več milijonov. Vozil se je s čolnom po umetnih jezerih, v katerih je bilo namesto vode drago vino. Živel je tako razkošno in razsipno, da njegove zapravljenosti doslej še nihče ni prekosil.

× **Podmornice v Rdečem morju.** Silne težave mora premagati podmornica v Rdečem morju. Prvi poskus rabe podmornice v tem morju se je izjalovil. Ljudem se je sicer posušilo prenašati silno vročino, toda podmornice same niso vzdržale. Cevi v njih so se razpočile, aparati so nehali delovati in neprestano je pretela nevarnost, da se bodo razpočili še torpedi. Po teh izkušnjah so zgradili podmornice, pokrite s posebno kovino. In te podmornice so se obnesle. Vendar je pa življenje v podmornicah v Rdečem morju še zmerom zelo težavno in spominja na življenje v močno segreth kotlih. Poveljnik neke italijanske podmornice, ki križari v Rdečem morju že 11 mesecev, pripoveduje, da nastane največja nevarnost za podmornico, kadar je treba kaj popraviti na nji. V takem primeru se začno zbirati okrog podmornice lačni morskari in mornarji morajo seči po strojnih ali celo po topičih, da preženejo te pošasti in da lahko potapljači delajo. Druga velika težkoča je v preskrbi posadke, kajti večina živil se v podmornici zaradi silne vročine pokvari. Celo pitna voda je že nekaj ur po sončnem vzhodu neužitna. Ob eni popoldne doseže toplota vode skoraj 100 stopinj. Vsi deli podmornice se tako razbelijo, da se jih človek ne sme dotakniti.

× **Grob sv. Cirila v Rimu.** Za grob sv. Cirila v Rimu se zanimajo učenjaki že od leta 1869., ko je slovaški krščanski svet praznoval tisočletnico njegove smrti. Profesor starinoslovja na vseučilišču v Sofiji Bogdan Filov pravi, da je bil sv. Ciril nedvomno pokopan v baziliki sv. Klementa in sicer v prvotni baziliki, zgrajeni že v četrtem stoletju. Ko so razkopavali ostanke te bazilike, so našli na sliki, izmed katerih ena predstavlja sv. Cirila pred bizantinskim cesarjem Mihaelom III. Druga slika predstavlja oba brata sv. Cirila in Metoda, kako klečita pred Kristusovim prestolom. Največjega pomena za določitev groba sv. Cirila je pa po mnenju prof. Filova velika slika (freska) pred vhom v stari hram, predstavljajoča prenos zemskih ostankov nekega svetnika v baziliko, medtem ko so dozdejšnji raziskovalci po večini domnevali, da gre za prenos ostankov sv. Klementa, sodi prof. Filov na podlagi napisa, da se prenašajo zemski ostanke sv. Cirila iz Vatikana. Sv. Ciril je bil prvotno pokopan v Vatikanu, od koder so prenesli njegove zemске ostanke na Metodovo prošnjo v baziliko sv. Klementa, kjer je bil najbrže pokopan v bližini glavnega oltarja. Pri kopanju že v preteklem stoletju so blizu glavnega oltarja res našli grobnico iz žgane opeke, obloženo zuna in znotraj z marmornatimi ploščicami. Toda grobnica je bila prazna. Kaj se je zgodilo z zemskimi ostanki sv. Cirila, še zdaj ni znano.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

POGOVOR MED ZALJUBLJENCEMA

»Kdaj se sestaneva, srček?«
 »Kadar hočeš.«
 »In kje?«
 »Kjer hočeš.«
 »Ob katerem času?«
 »Kadar hočeš.«
 »Dobro torej, samo glej, da boš točna.«

V HOTELU

»Na pomoč! Na pomoč! Vrtar, kje ste?«
 »Tu sem, gospa! Kaj pa želite?«
 »V moji sobi sta dva tujca. Vrzite, prosim, enega ven!«

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglasov s šiframi ostanejo strogo tajni.

IMI OSLABELIH ŽIVCIH in utrujenosti se uporablja fiziološki ekstrakt **Ka-le-fluid**. Ta ojači sekretorno delo vseh žlez. Krepi živčni sistem in utrjuje organizem. Vsakemu brezplačno detaljna literatura, zahtevajte: Beograd, Masarykova 9, Miloš Marković. **Ka-le-fluid** se dobiva v lekarnah. S. br. 5300-32

VEC CEVLJARSKIH POMOČNIKOV sprejme takoj Gorenjak Konrad, Celje, Gosposka 28.

PEKOVSKEGA VAJENCA,

pridnega, vzamem takoj. Oskrbovanje po dogovoru. Rožna dolina, Cesta II št. 14, Ljubljana.

VAJENCA SPREJMEM

v trgovino z mešanim blagom. Prednost imajo kmečki sinovi. Vsa oskrba v hiši. Marija Lopatec, Blanca ob Savi.

GOSPOD DRAVINEC ALOJZIJ,

Maribor Aleksandrova c. 64, ni več naš zastopnik in nima pravice sprejemati članov in kasirati za naš račun. Hranilna posojilnica »Moj dom«, Ljubljana, Dvorakova 8.

POZOR!

Partija popolnoma novih šivalnih strojev (konkurznega nakupa) po izredno nizkih cenah naprodaj pri »Promet«, tel. 43-90. (Nasproti križanske cerkve).

Znanstvena banka

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

A. D.

PODRUŽNICA LJUBLJANA

nemoteno

dovoljuje posojila obrtnikom in obrtnim podjetjem

Nove in stare nagrobne spomenike po nizki ceni dobite pri kamnoseku

Franjo Kunovar

pokopališče Sv. Križ Ljubljana

Za vse žene in dekleta!

Zakaj kupujete drage kuharske knjige, ko pa dobite za din 10.— zbirko preizkušenih receptov. ki jih je spisala poklicna kuharica po lastnih dolgoletnih izkušnjah? Razne juhe, navadne in pikantne omake, od navadne pečenke do najfinejše mesne specialitete od navadne močnate jedi do najfiniješe torte, razno pecivo za vse prilike, razne likerje in barske pijače ter razne druge domače in tuje specialitete lahko skuha po tej knjigi okusno vsaka žena in dekle! To vam jamči pisateljica knjige, ki je kuhala v prvovrstnih restavracijah in hotelih in ki je prebrodila že pol sveta. Kuhajte po teh receptih in vaša družina bo z vašo kuho zadovoljna. — Nakažite din 10.— na račun Pošt. hranilnice št. 14.259, ali pa pošljite v znakah na spodnji naslov, in pošljem vam knjižico poštne prosto.

J. E. knjižna centrala, Ljubljana, Dvořakova 8

NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljien: Zgodbe brez groze
Klabund: Pjotr-Rasputin
Ravljien: Črna vojna
Thompson: Sivko
Majerjeva: Rudarska balada

Broširana knjiga: din 10.—
 Vezana knjiga: din 15.—

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA
 KNAFLJEVA ULICA 5

NOVOST!

SAMO
DIN 49.50

št. 62.300 Anker-ura pravi švicarski stroj. Dobra kvaliteta, lep kromiran okrogel pisмено garancije

Din 49.50

št. 62.301 ista svetiljenimi kazilci in številčnic

(Radium)

Din 59.50

Zahtevajte cenik, in vam ga pošlje za stonj in poštne prosto

H. Suttner

Ljubljana 6
 Lastna, protokollirana tovarna ur v Švic.

Kupuj domače blago!

MOŠTOVA ESENCA „MOSTIN“

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z najnižimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov din 25.—, po pošti din 45.—, 2 steklenici po pošti din 75.—, 3 steklenice po pošti din 100.—

NOV REDILNI PRAŠEK

»REDIN« za prašiče. — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z najnižimi stroški zredi svoje prašiče. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav.

7 din, po pošti 18.— din, 3 zav. po pošti 32.— din, 4 zav. po pošti 39.— din. Mnogo zahvalnih pisem. Pazite, pravi »Redine« in »Mostine« se dobi samo z gornjo silko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.